

Naročnina mesečno
25 Din, za izozem-
stvo 40 Din — ne-
deljska izdaja ce-
loletno 96 Din, za
izozemstvo 120 Din

Uredništvo je v
Kopitarjevi ul. 6/III

Telefoni uredništva: dnevna služba 2050 — nočna 2996, 2994 in 2050

Izhaja vsak dan zjutraj, razen ponedeljka in dneva po prazniku

Ček. račun: Ljub-
ljana št. 10.650 in
10.349 za inzerate;
Sarajevo št. 7563,
Zagreb št. 59.011,
Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitar-
jeva 6, telefon 2992

SCLOVENECE

Sovjeti na cilju

Prvega novembra letošnjega leta bo preteklo 14 let, kar je Zveza narodov po začasnem bivanju v Londonu prenesla svoj stalni sedež v Ženevo. Preteklo ni torej niti pol drugo desetletje, odkar je Lenin, tedaj še ponosen na izolacijo sovjetov, ženevsko institucijo krilato nazval »družbo tolovažev« in sovražnico svetovnega proletarijata, ko je ves svet bil priča, kako je komisar zunanjih poslov istih sovjetov že nekoliko nervozen oblegal Zvezo narodov in nestrpno čakal, kdaj se mu odpro vrata, da vstopi. Vrata so se res odprla in Litvinov je v imenu sovjetov vstopil, zahvaljujoč se za čast in zaupanje, da sme sedeti s svojimi »buržuaznimi« kolegi na istih klopih. Politični slovar bi res ne smel poznati besede »nikdar«, »nikoli«...

Francoski zunanji minister Barthou, ki se je največ prizadejal, da pride sovjeti v Ženevo, je svoje postopanje utemeljeval s trditvijo, da Stalinova Rusija ni isto, kot je bila Leninova. V marsikakem pogledu bo to tudi držalo. A tudi Zveza narodov, kakor se je porodila iz zamisli predsednika Woodrowa Wilsona 1918, ni več tista, kakor jo gledamo v letu 1934. Le tako si moremo razlagati, da je našla dostop sovjetska Rusija, ki ne po duhu ne po črki ne izpolni pogojev, ki jih za kandidata zahtevajo Zvezina pravila. Zadnjih 15 let smo res doživeli, da je bilo načelo državljskih svoboščin marsikje popeptano. V mnogih državah smo videli vstajati politične diktature. Vendar pa Zveza narodov dosedaj še ni sprejela nobene države, katere režim ne bi bil potrjen vsaj z nekakšnim ljudskim glasovanjem. Držala se je statuta, ki zahteva od članic, da so »svobodno vladane« (čl. 1). S sovjeti pa vstopa v ZN država, ki ni le nastala po najbolj krvavi revoluciji, kar jih pozna zgodovina, ampak ki se tudi vzdržuje z neprestanim krvavim nasiljem nad velikansko večino svojih zaslužjenih narodov, ne da bi ljudstvu dala možnost, da se svobodno izreče o obliki vladavine. V bodoče nas bo prav zares zanimalo, kako se bo Zveza narodov postavila za zatiranje narode, odkar bodo v njeni sredi s stalnim sedežem sedeli sovjeti, ki so brez vojne napovedi zasedli ozemlje samostojne države Georgije, katere neodvisnost je Rusija priznala in podpisala v mirovni pogodbi v Tiflisu 9. maja 1920. Enako živo nas bo zanimalo razmerje med Mednarodnim uradom za delo, ki je organ ZN in mednarodni čuvaj delavskih pravic in pogodb — in pa sovjeti, ki na svojem ozemlju vzdržujejo prisilno delo brezpravnih sužnjev.

Toda nepotrebnost je, da še enkrat ponovimo moralne in pravne razloge, ki govorijo proti članstvu sovjetov v ZN in ki bi jih VI. komisija morala upoštevati, ako bi se držala besedila Zvezinega statuta. O vsem tem smo obširneje že v razvoju dogodkov poročali. Očividno je v Ženevi trenutno prevladal politični raison nad pravnimi in moralnimi vidiki. Toda ne pri vseh! Ovekovčena bo ostala pogumna in ponosna vloga male Švice, ki je po svojem delegatu Motti pred zastopniki vsega sveta poudarila, da morajo tudi v politiki veljati pravna in moralna načela. Zastopnik demokratične Švice ni okleval povedati vsemu svetu v brk, da imajo v Zvezi mesto samo države, v katerih vlada demokratična svoboda. Izjavil je, da ni proti sovjetom iz političnih razlogov, ampak iz moralnih, ker sovjeti ne dopuščajo svobode vesti, ne priznavajo osebnih svobod, razdirajo družino, neusmiljeno preganjajo vero in so socialno uredbo države postavili na suženjsko prisilno delo.

Neustrašni nastop Švice je potegnil za sabo še dvajsetorico drugih svobodnih držav in prepričal, da sovjeti niso vstopili v Zvezo narodov med cvetenjem in kadihom kakor trumfator, tudi ne po izredni poti, kakor se je želelo, ampak med uslužnimi izjavami na vse strani, da bodo spoštovali vse določbe in obveze, ki so združene s članstvom. Opazila se je s svojimi govori dvignila nad dnevne politične kombinacije in na najme-rodnejšem mestu s pravih krščanskih pogumom opozorila na načela in vrednote, na katerih stoji naša kultura. Njen stvaren nastop je presenetljivo vplival na vso Evropo. Dosegla je več, kot je morda pričakovala. Danes vidimo, da se ji pridružuje javno mnenje celo tistih držav, ki so iz trenutne politične oportunitete bile za sprejem sovjetov.

Irski delegat de Valera je pri razpravi v plenumu vso tole zadevo s sprejetjem Rusije v Zvezo narodov označil kot »kravjo kupčijo«. In v resnici tudi ne gre za drugega kakor za kupčijo, od katere si predvsem obeta profita Francija, Anglija in seveda Rusija. Franciji je uspela močna politična poteza proti Nemčiji, mesto katere si je v Zvezi narodov zagotovila Rusijo, ki je obenem postala tudi njen zaveznik na vzhodu Evrope. Istočasno pa je Francija vjela v svoje klešče tudi odtujajočo se ji Poljsko, kateri bo s pomočjo in zavezništvom Rusije posej lahko pokazala tudi bič, ako ne bo hotela ovs v njeni roki. Kako dobro so Poljaki razumeli novo nastali položaj, se vidi iz njihovega bliskovitega preokreta v Ženevi, ko so nenadno pričeli blagoslavljati, kar so pred dvema dnevi še proklinjali.

Tudi za Anglijo je Rusija v Ženevi dra-

Velikanska ameriška stavka sili k radikalnim reformam

Kljub razočaranju se zaupanje ljudstva v Roosevelta ni omajalo

New York, 19. sept. Stavka predilniškega delavstva zavzema vedno večji obseg, tako, da danes stavka že pol milijona delavcev. Predsednik stavkovnega odbora Gorman je 17. t. m. dal delodajalcem ultimatum, da naj izpolnijo delavske zahteve do sobote, če ne, se bo stavka raztegnila tudi na ono delavstvo predilniške stroke, ki še ni v stavki, to je na barvarje, izdelovalce umetne svile, preprog, perila in nogavic. Če se ta grožnja izpolni, bo število stavkajočih poskočilo v kratkem

skoro na 1 milijon

Ta ultimatum pa položaja nikakor ni zboljšal ali razjasnil, ampak je samo ojačil odpor delodajalcev, ki so sklenili, da delavskih zahtev ne izpolnijo, predvsem pa, da ne bodo priznali predilniške strokovne zveze, tako zvane United Textile Union, kakor to delavci zahtevajo. Najbolj oster je položaj v Georgiji, kjer so delodajalci otvorili celo vrsto tovarn pod zaščito nacionalne garde, ki tudi spremlja stavkokaze na delo. Nasprotno pa je uspelo delavcem v Novi Angliji, da so morali tam tovarnarji zapreti veliko tovarn.

S posebno odločnostjo nastopa proti delavcem guverner Georgije Talmadge, ki je v vseh industrijskih krajih proglasil izjemno stanje in mobiliziral vso nacionalno gardo. General Camp pa je začel graditi

koncentrationske labore za delavce

Treba je samo male iskre, da se razvnamejo krvavi spopadi po vsej uniji. Na vsak način imamo v uniji največjo socialno krizo, kar jih pozna zgodovina Združenih držav.

Politično je seveda unija še vedno mirna in tudi najhujši izgredi ne bodo mogli razvneti kakšne socialne revolucije, ker je ameriški delavec, izvzemši malo skupino komunistov, slejkoprej konservativen in ker velika beda prebivalstva ne dovoljuje takih eksperimentov. Vsakemu je danes najbližji vsakdanji kruh. Pač pa je socialna kriza dosegla tak vrhunec, da se bo Roosevelt moral odločiti za bolj radikalne reforme, kakor je njegova socialna politika, tako zvani New Deal, ki ga je začel leta 1933. Zanimivo je, da Roosevelt kljub razočaranjem, ki jih je prinesla njegova socialna reformna politika, uživa slejkoprej zaupanje ogromne večine ameriškega ljudstva. Velika industrija in bankarstvo je sicer danes kompaktno in trdno v opoziciji proti predsedniku, toda opozicija ne more pritegniti k sebi širših krogov. Zato je danes že popolnoma gotovo, da

novemberske volitve ne bodo omajale Roosevelta

ampak bodo njegovo stališče celo utrdile. To ni nič čudnega, ker danes v Ameriki ni človeka, ki bi bil predsedniku kos v tako težavnem položaju, v katerem se unija danes nahaja. Vendar pa še nihče ne ve, kaj misli Roosevelt

Dunajska vremenska napoved: Južne Alpe: vdor zapadnega vremena.

Zagrebska vremenska napoved: Oblačnost bo naraščala, toplo in stalno. V gorskih krajih prehodno deževje.

gocena pridobitev. Anglija nič manj ne mrzi sovjetov, kakor sovražijo sovjeti Anglijo. Na stotine angleških agentov, ki so bili poslani v Turkestan, na Ukrajino, na Kavkaz, da netijo upore, je izginilo brez sledu in še mnogo več boljševiških agitatorjev, ki so prekoračili po skrivnih potih azijska pogorja, da razplamte Indijo v komunističnem uporu. Gotovo je, da se Velika Britanija svoji hladni rezerviranosti do sovjetov tudi v bodoče ne bo odrekla. Toda Zveza narodov ji bo služila za zelo dobrodošlo prilikost, da Rusijo opozarja k korektni politiki in jo vsled premoči, ki jo v Ženevi uživa, po možnosti k temu tudi prisili.

Glavno gibalno, ki je sovjetje spravilo v Ženevo, je po njihovih uradnih izjavah »ljubezen do mira«. Nemara, da boljševiki enkrat v resnici ne lažejo. Seveda te miroljubnosti vse dotlej niso poznali, dokler so upali na svetovno komunistično revolucijo in napovedovali pohode rdečih bataljонов po Evropi. Ta lepa sanja pa se z leti vedno bolj odmika resničnosti, zato ima evropska politika za Moskvo tudi vedno manj pomena. Pač pa na Daljnem vzhodu vstaja neizprosno sovražnik, ki je vedno silnejši in vedno brezobzirnejši. Pred mogočno Japonsko, ki si s silno naglico ustvarja ob Velikem oceanu svoj imperij, imajo boljševiki velik strah. Zavedajo se, da ji predvsem radi notranjih razmer vojaško niso kos. Treba se bo šele

ukreniti, ko je vendar njegov New Deal prinesel več negativnih rezultatov, nego se je pričakovalo.

Razočaranje

nad polovičarskimi reformami

Leta 1933 so bili čisto vsi, tudi veleindustriji, za Rooseveltov reformni načrt. Vse strankarske razlike so izginile. Bila je doba iluzij, kateri je letos sledilo precejšnje razočaranje. Od začetka je veleindustrija brez večjih težav sprejela Rooseveltove delovne pravilnike, tako zvane kodekse, ker je čisto pravilno razumela, da bi utrpela veliko večjo škodo, če bi bila država

Roosevelt bo moral svoje reforme reformirati

Roosevelt je zato primoran, da svojo socialno reformo reformira. Ne manjka mu niti poguma, niti volje in vztrajnosti. Ker se nima bati resne opozicije, bo nadaljeval svoj načrt socialne preuredbe Združenih držav. Valutnih eksperimentov pa predsednik ne bo več delal. Pač pa bo prilagodil svojo industrijsko postavodajo načrtom glede rekonstrukcije kmetijstva. Kako bo to naredil, je še neznano. Na vsak način je bil spor med industrijo in kmetijsko produkcijo glavni vzrok, da Rooseveltova reforma ni uspela, kakor je želel. Programa javnih del pa ne bo opustil, ampak ga še razširil, ker je drugače nemogoče zaposliti velike množice brezposelnih, posebno v nastopajoči zimski sezoni, ki se vsi boje. Pač pa se bo preuredila organizacija javnih del. Vlada pa bo stala tudi pred vprašanjem, kako razdeliti podpore potrebnim družinam, ki znašajo danes 25% celokupnega

Neizogibna je radikalna reforma socialnega reda

primorana proti velekapitalističnim trustom nastopiti z vso oostrostjo, kakor če sprejme njen socialni program. Danes pa pravi industrija, da so kodeksi tako zelo podražili stroške produkcije, da jim ne morejo več slediti.

Hujše pa je nezadovoljstvo širokih množic, ker javna dela niso dala pričakovanih rezultatov. Več 100 milijonov dolarjev se je nekako porazgubilo na vse strani v vsa mogoča dela, od katerih nekatera morebiti niso bila niti potrebna. Trgovina je po kratkem izboljšanju zopet padla na nivo, ki je še nižji od onega, na katerem je bila pred uveljavljenjem Rooseveltovih reform. Ponesrečili so se tudi vsi valutni eksperimenti Roosevelta in število brezposelnih se ni nikoli znižalo pod 10 milijonov.

prebivalstva unije, to je okrog 30 milijonov Amerikancev, ki ne morejo živeti brez državne podpore.

Pa tudi te reforme se ne bodo mogle končati drugače, kakor z radikalno spremembo strukture Združenih držav. Kapitalizem bo treba še bolj postaviti pod kontrolo, obenem pa izdelati delavsko organizacijo, ki se danes v uniji ni javnopravno priznana. To pa bo neizogibno vedlo do korporacijskega sistema. Zakaj v nasprotnem slučaju se bo razredna borba še bolj poostрила, ker se velekapitalizem na noben način neče udati. Predsednik še lahko poravnava spore s svojim osebnim posredovanjem, toda to je le začasna pomena in za unijo utegnejo priti zelo viharni časi, ako predsednik ne bo z močno roko izpremenil vse socialne in gospodarske stavbe države.

Po vstopu Rusije v ZN

De Valera za upostavitve Tov. Litvinov proglašja načelo: verske svobode v Rusiji „Si vis pacem, para bellum!“

Ženeva, 19. sept. Na seji skupščine Zveze narodov 18. t. m. je švicarski delegat Motta vnovič kakor prej v odboru imel govor, v katerem se je izrekel zoper sprejem Rusije v Zvezo. Za njim je govoril irski delegat

De Valera

Predsednik irske republike je dejal, da Irska nima s sovjetsko Unijo nobenega spora in priznava, da je za mir trenutno koristno, če se Moskva pridruži Zvezi narodov. »Toda jaz«, je dejal Valera s povzdignjenim glasom, »ne govorim samo s političnega stališča za svojo deželo, temveč tudi v imenu 300 milijonov katoličanov in 700 milijonov kristjanov vsega sveta. V tem slovesnem trenutku pozivam sovjetsko Rusijo, naj zopet vpostavi načelo verske svobode.« De Valera je spomnil sovjetne na to, kako so se, ko so upostavili diplomatske odnose s severno Ameriko, obvezali, da bodo ameriškim državljanom pustili popolno versko svobodo. Valera je potem dokazal, da statuti pakta Zveze narodov zahtevajo enake garancije za vse državljane sovjetske Rusije.

prilagoditi in v Zabajkalju šele ustvariti tehnične pogoje za veliko vojno, kar druga petletka že tudi predvideva. Za vse to pa je treba časa, več let neskaljenega mira. Zato so sedaj sovjeti vsi navdušeni za mir, za mir na vseh straneh in z vsemi. Članstvo v Zvezi narodov je naravnost krasna legitimacija iskrene miroljubnosti in obenem vsaj relativna zaslomba kulturnega sveta, ako bi bili izzvani ali napadeni zlasti od države, ki ni članica ZN.

Ne da pa se zanikati, da so se s svojo novo politiko tudi sovjeti podali na teren, ki jim ne bo dovoljeval več tolike akcelijske svobode. Obljuba, da bodo spoštovali mednarodne obveznosti, bo vsaj na zunanji zavrla delavnost III. internacionale, ki je dosedaj dobivala vse svoje idejne, tehnične in denarne spodbude iz Moskve. Zato se nam ne zde povsem neverjetni glasovi, da v vodstvu III. internacionale z novim obratom sovjetske politike niso preveč zadovoljni in da je Litvinov s svojo smerjo uspel le, ker se je skliceval na državne sovjetske potrebe.

To bi bile osnove nove ženevske politike, ki jo je irski delegat imenoval »kravjo kupčijo«. Treba je sedaj počakati razvoja dogodkov, da se bo videlo, kako kupčijo pa je napravila Zveza narodov s sprejetjem članice. Treba je sedaj počakati razvoja dogodkov, da se bo videlo, kako kupčijo pa je napravila Zveza narodov s sprejetjem članice. Treba je sedaj počakati razvoja dogodkov, da se bo videlo, kako kupčijo pa je napravila Zveza narodov s sprejetjem članice.

Litvinov

Dejal je, da statuti Zveze narodov ne vsebujejo ničesar, kar bi ne bilo združljivo s članstvom sovjetske Rusije pri Zvezi. Rusija šteje več kakor 200 narodov, ki živijo v ruski državi v popolni enakopravnosti. Vendar pa sovjeti vstopajo v Zvezo narodov kot zastopniki čisto svojega gospodarskega in socialnega sistema, ne da bi se odpovedali osebnosti svoje državne uredbe.

Potem ko je Litvinov na ta način zavaroval sebe napram sovjetom doma, je dejal, da je Rusija že preje sodelovala pri konferencah Zveze narodov in drugih mednarodnih institucijah, tako da je njen vstop v ZN samo logična posledica tega. Glavni vzrok, da je sovjetska zveza stopila v krog Zveze narodov je, ker hoče ohraniti svetovni mir. Obstojajo gotovi militaristični elementi (miselnji sta seveda Nemčija in Japonska), ki skušajo prekršiti obveze, ki so jih sprejeli s članstvom Zveze narodov. Zato je potrebna organizacija mira. Treba se je braniti proti naraščajoči nevarnosti vojske in organizaciji vojske postaviti nasproti organizaciji mira. Ni se mogoče zadovoljiti samo z izjavami, zakaj tisti, ki hočejo evropski zemljevid z mečem, se ne bodo dali ustrašiti od papirnatih sklepov.

Osiromašenje sveta, padec življenjskega standarda duševnih in ročnih delavcev, povrnitev gotovih držav k »srednjeveškim ideologijam«, vse to so direktne posledice svetovne vojne. Treba je sankcionirati načelo, da ima vsaka država pravico, da zahteva od svojih sosedov garancije, da je ne bodo napadli. To ni nobeno nezaupanje, toda take garancije so neobhodno predpogoj za varnost, brez katere mir ni mogoč. Ako bo Zveza narodov odločno delovala v ta namen, se bo nevarnost vojne gotovo odstranila.

Na konstatacije, da v Rusiji ne vladajo niti najemendarnejše svoboštine prepričanja, vere in vesti, Litvinov sploh ni odgovoril. Kar se tiče političnega dela njegovega govora, se je Litvinov popolnoma in brez vsake rezerve izrekel za francosko načelo o varnosti, da se mir in varnost ne moreta zaječiti s samimi zatrdili miroljubnih namer, kakor to dela Nemčija, ampak, da pač velja slejkoprej načelo: Si vis pacem, para bellum.

Ta nastop Litvinova je, kakor se že danes izve, zbudil v Moskvi v krogih ortodoksnih komunistov precej mešane občutke in vodja III. internacionale Manuilski ne soglaša z Litvinovim, oziroma z ofi-cielno politično taktiko sovjetov, ki so vstopili v krog veleburžujskih držav.

Zobni kamen resna stvar je!
Kalodont le rabi, če Ti zdravja mar je!

SARGOV KALODONT
PROTI ZOBNEMU KAMNU

Izjava g. Jevtiča:

Glasovanje našega delegata za sprejem sovjetov v ZN ni izpremenilo našega načelnega stališča

»Politika« od 19. sept. poroča glede stališča naše države napram sprejetju Rusije v Zvezo narodov sledeče:

Naš zunanji minister g. Jevtič je našemu dopisniku 17. t. m. pri odhodu iz Zeneve v Belgrad o sprejemu Rusije v Zvezo narodov izjavil sledeče: »Odnos naše države napram sovjetski Rusiji se z glasovanjem našega predstavnika za vstop Sovjetov v Zvezo narodov ni nič izpremenil. Sprejetje vseh obveznosti in pakta od strani sovjetske Rusije in posledice njenega sodelovanja v Zvezi narodov predstavljajo na vsak način pozitivno obljubo ne samo glede izpremembe taktike, ampak tudi z ozirom na politične cilje sovjetske Unije. Kolikor se bodo ta obljuba in ta pričakovanja dejansko izpolnila, to je odvisno od evolucije težkih notranjih prilik v tej veliki državi, na katere vsakogar deluje mednarodni položaj, v katerem se sovjeti nahajajo. Naš glas za sprejem sovjetske Rusije v Zvezo narodov odgovarja obli politiki Zveze narodov, njeni univerzalnosti in pozitivnemu sodelovanju za organiziranje mira na naših, katere je izrečno sprejel vsak član Zveze narodov. Ni potrebno dodati, da mi ostanemo popolnoma svobodni, da ostanemo na svojem dosedanjem stališču, kar se tiče odnosov do sovjetov, živo zanimajo se za nadaljnji razvoj politike sovjetske Rusije.«

Seja dne 19. septembra

Zeneva, 19. sept. p. Danes je bila javna seja Zveze narodov, kjer so privkrali bili prisotni zastopniki treh novih držav: Turčije, Čila in Rusije. Uvodoma je predsednik g. dr. Beneš pozdravil rusko delegacijo. Nato je še pozdravil zastopnika Turčije in Čila, od katerih sodelovanja si nadaja mnogo koristnega za Zvezo.

Dr. Beneš se je zahvalil Litvinov, ki je zlasti poudaril, da je dobro znamenje, da predseduje svetlu Zveze narodov tak mož, kot je dr. Beneš, o katerem se da povedati le najboljše, kar je bilo že deloma storjeno ob njegovi petdeset-

letnici. Rusija se zaveda dela in odgovornosti, ki jo je prevzela s pristopom v Zvezo. Rusko prizadevanje je ohraniti z vsemi državami članicami dobre odnose in računati v tem oziru tudi na prijazno zadržanje drugih držav.

Barthou in dr. Beneš sta se spominjala ob priliki akcije za doseg pomiritve med narodi na vseh poljih tudi umrle francoske učenjakinje g. Curie. Nadalje je bilo sporočeno, da sta grška in bolgarska vlada predložili Zvezi narodov sporazum o dvolastnih gozdov na bolgarsko-grški meji. Nato je podal mehiški referent poročilo, o prepovedi izvoza orožja za bojujoči se državi Bolivijo in Paragvaj.

ZN je potrebna odpočitka

Zeneva, 19. sept. b. Po sprejemu Rusije v Zvezo narodov je napetost v Zenevi popustila, istočasno pa je tudi zanimanje za nadaljnje delo v plenumu Zveze narodov. Kakor se čuje, se nekaj časa ne bodo vršile plenarne seje, predvsem zaradi tega, da se državniški odpočitje vsled »naporov«, ki so jih prestali ob proceduri za vstop sovjetske Rusije v Zvezo narodov. Poleg tega hočejo počakati, da se voditelji glavnih delegacij vrnejo v Zenevo, da prične pogajanja o drugih problemih, predvsem o avstrijskem vprašanju. Zaenkrat pa so vsa vprašanja odložena.

Vzrok rusko-angleškega prijateljstva

London, 19. sept. b. Na mesto Nemčije, ki je doslej delala najboljšo kupčijo v sovjetski Rusiji, je stopila Velika Britanija. V teku meseca avgusta so dosledno naročila sovjetske Rusije 800 milijonov funtov. V prvih 9 mesecih je dobavila Anglija sovjetski Rusiji 7,4 milj. funtov-sterlingov, medtem ko so lanske dobave znašale samo 2,8 milj. funtov-sterlingov. Istočasno pa je katastrofalno padel nemški izvoz, ki je znašal lani 490 milj. mark, letos pa samo 16 milj. mark.

tankom. Naposled prihaja mirovno tudi do sklepa, da se mora francoski kader izpopolniti z večjim številom poklicnih vojakov.

Tudi Japonska v skrbeh

Tokio, 19. sept. p. Japonski mornariški minister Jusumi je imel danes pred vodilnimi japonskimi politikali daljši govor, v katerem je izrazil svoje upanje, da bosta tudi Anglija in USA zadovoljni z izpremembo mornariškega sporazuma. V primeru pa, da ne pride do sporazuma, je smatrali položaj za zelo resen in se bo začelo tako tekmovanje v oboroževanju, da bo prišlo do neizogibnih posledic: pri tem je minister mislil na vojno. Japonska bo odposlala svojega posebnega odposlanca Jošido v vse važnejše prestolnice sveta v posebni misiji. Jošido bo v pol leta prepoloval ves svet.

Svet se oborožuje

Pariz, 19. septembra. AA. Vsi pariški listi posvečajo veliko pozornost italijanskim vojaškim reformam. Kakor znano, je med novimi italijanskimi določbami o ustroju vojske tudi določba, da se mora vsak Italijan, ko izpolni osmo leto, vojaško vežbati in da trajajo te vojaške vaje še 10 let po odsluženem roku v stalnem kadru. Listi računajo, da bo Italija na tak način imela aktivno vojsko več kot milijon ljudi. »Matin« misli, da bo italijanski primer imel za posledico temeljite vojaške reforme tudi v drugih državah.

Pariz, 19. septembra. AA. Henri Piron kritikuje v listu »ECHO de Paris« francosko pojvno zunanjo politiko in pravi, da je dolgo plavala v vodah žužornega mira. Pisec pravi, da se sme Francija v nekaterih stvareh zanesti samo nase. Nato našteva nekatere nedostatke, ki se opažajo po njegovi sodbi v francoski oborožitvi, zlasti pri oklopnih avtomobilih in posebnem topništvu za boj proti

Velesile bodo posredovale za spravo med Rusijo in Japonsko

Pariz, 19. sept. b. »Excelsior« piše, da je z vstopom sovjetske Rusije v Zvezo narodov v glavnem dosežen tudi mir na Daljnem vzhodu, ker je jasno, da bi rusko-japonska vojna ne ostala osamljena. London in Rim bosta uporabila svoje najboljše diplomatske sile, da zblizata sovjetsko Rusijo in Japonsko in sicer tako, da bosta istočasno ščitili prestiž in interese obeh držav. Moskva je pripravljena, da sprejme to prijateljsko posredovanje, ker smatra ohranitev

miru na Daljnem vzhodu kot predpogoj za mir v Evropi. Razmere v svetu so danes take, da bi ne bilo mogoče omejiti vojne samo na dve državi, pa naj ta vojna izbruhne, kjerkoli hoče. Če se vse to vpoštevata, potem je jasno, zakaj se je Francija kljub vsem pomislekom tako odločno zavzemala za vstop sovjetske Rusije v Zvezo narodov in zakaj sta jo najbolj podpirali Velika Britanija in Italija.

Velikodušen kraljev dar

Belgrad, 19. sept. AA. Uprava društva apokojnih častnikov in vojaških uradnikov kraljevine Jugoslavije izreka toplo zahvalo Nj. Vel. kralju, ker je v znamenje visoke pozornosti do svojih častnikov podaril za njihov dom na morju v Bijeli polno opremo za obednico za 50 ljudi in opravilo za 3 sobe, ki se bodo imenovala po priljubljenih kraljevih sinovih Nj. Vis. prestolonasledniku Petru in kraljevičih Tomislavu in Andreju.

Belgrajske vesti

Za okrajnega načelnika v Metliki 4. skupine I. stopnje je postavljen Matej Kokali, bankasi svetnik iste skupine v Ljubljani, in sicer po potrebi službe. Za okrajnega načelnika 4. skupine II. stopnje v Slovenjgradu je postavljen dr. Fran Hrašovec, dozdaj v Metliki, in sicer po prošnji. — Z dekretom prometnega ministra je premeščen v istem svojstvu na poštini urad Muta Ervin Kolbezen, dozdaj na pošti Maribor I, po potrebi službe.

Narodna banka je pretekli ponedeljek sprejela prvo količino zlata 8285 gramov iz rudnika Slišane, ki se nahaja v domačih rokah. Kakor znano, je Narodna banka dozdaj prejemale zlato iz dveh rudnikov, in to iz rudnika v Peku in Boru, ki se oba nahajata v rokah inozemskega kapitala. Ko bo zlati rudnik Slišane razvil svojo polno aktivnost in tako lahko izkoriščeval vso kapaciteto, bo rudnik dnevno pridelal 200 ton rude ter bo lahko dnevno dal okoli 1 kg zlata. (m)

Železniška nesreča

Sarajevo, 19. sept. b. Davi okoli 2 se je pripetila na železniški progi Sarajevo—Višegrad huda železniška nesreča. Ravno ko je vozil mimo tovarni vlak, se je utrgala velikanska skala, ki je iztirila lokomotivo, uradni vagon in še štiri druge vagona. Dva vagona sta se prevrnila v reko Drmo. Vred silovitega udara so se razbili sodi z oljem, ki se je razlilo po vodi. Škoda znaša 4 milijone dinarjev. Smrtnih žrtev ni bilo, le vlakovodja je bil ranjen.

Nemirna Španija

Madrid, 19. sept. p. Madridska policija je danes naredila v stadionu madridske univerze veliko preiskavo ter je našla izredno veliko orožja. Aretiranih je bilo nekaj dijakov, ki so vsi pripadniki levičarskih strank. Madridska policija je razpustila vse delavske organizacije, ki so imele svoj sedež v Casa popular, kjer so našli pred nedavnim mnogo orožja.

Vprašanje baskiške avtonomije

Barcelona, septembra.

Starodavni narod Baskov stanuje v treh provincah severozapadnega kota Španije, to je v Vizcayi, Guipuzcoji in Alavi. Šteje okoli 700.000 duš, od katerih ena tretjina živi na severnem pobočju Pirenejev v Franciji. So poljedelci in živinorejci, v zadnjem času pa se je industrija razvila tako, da spadata Vizcaya in Guipuzcoa med najbolj industrializirane pokrajine Španije. San Sebastian je eno najbolj prometnih pristanišč države sploh. V 10. stoletju so Baski imeli lastno kraljestvo Navarro, ko so pa postali član španske federacije, so uživali avtonomijo, takozvane fueros ali ljudske svobodine do l. 1832, radi česar so se vzdignili in se priključili don Karlosu. V vztrajni borbi so si pridobili svoje predpavice l. 1840 nazaj, vendar so bile precej pristrižene, tako da so se zopet pridružili don Karlosu leta 1872, ko je ta dvignil revolucijo. Ko je bila leta l. 1876 potlačena, so si Baski ohranili precej omejeno avtonomijo, takozvani euskadi (po baskičkem jeziku, ki ga oni sami imenujejo po imenu svojega plemena še v Cezarjevi dobi eskura ali euskara).

Do diktature generala Primo de Rivero so vse tri baskiške province imele svoje deželne zbore, sestavljene iz predstavnikov posameznih županstev. Ta avtonomija je bila zelo skromna, vendar so bili Baski ponosni nanjo. Čeprav je baskički jezik bil in je še v uradnem obsevanju prepovedan, ga baskički kulturni delavci, združeni okoli Sociedad de los Estudios Vaskos v San Sebastianu, marljivo gojijo, imajo tudi zelo razvito časopisje in zlasti po ustanovitvi široke, skoroda federalne avtonomije v Kataloniji, čedalje bolj odločno težijo za popolno zakonodajno samoupravo. In razume se, da se je, čim bolj se je španska vlada upirala taki avtonomiji, rodilo skrajno krilo, ki propagira popolno odcepitev od Španije in združitev vseh Baskov v eno neodvisno državo. K temu je najbolj pripomogla nespametna politika generala Primo de Rivero, ki je bil tudi Katalonijo skoroda poglaval v radikalni tabor, v škodo edinstveni državi, ki je Špancem nujno potrebna. Tudi republika se dolgo ni mogla sprizniti z avtonomičnim gibanjem na severu, dokler se ni znani svobodomislec Azaña odločil za podelitev federalne ustave Kataloniji samo zato, da bi katalonska parlamentarna delegacija v madridskih kortesih podpirala koalicio svobodomislecev s socialisti. Da bi dali avtonomijo »ultraklerikalnim« Baskom, na to pa framasoni niso niti v sanjah mislili, saj so tako oni kakor njihovi socialistični zavezniki v načelu zagrizeni centralisti.

To je imelo za posledico, da so se Baski zapeli v najhujšo opozicijo proti republiki kot taki in da ima tam monarhizem slejkoprej svojo najjačjo oporo. Vladni provincialni in občinski komisarji, ki jih je bil tam postavil že Primo de Rivero, ko je razpustil euskadi ali občinsko in provincialno samoupravo, so postali predmet najhujšega nasprotstva, dokler niso baskički župani sklenili, da se sestanejo v Zumarragi in sami vrnejo deželi avtonomijo. Sedanja vlada Samperja,

Ali si že stihala

da je izdala naša domača tvornica čokolade »Mirim« okusne vrečice najfinjšega kakao za 4 osebe po samo Din 1.—? Pokusila sem ta okusen kakao in se prepričala, da je to najcenejša in najrednejša pijača. Vsled tega kuham moji družini odslej samo »Mirim« kakao.

MIRIM KRALJICA ČOKOLADE

Hlinka vstopi v vlado?

Belgrad, 19. sept. m. Vodja češkoslovaške delegacije na mednarodni interparlamentarni konferenci, bivši minister dr. Jurij Slavik, je danes dopolnjeval sprejel ob navzočnosti tiskovnega atašeeja na tukajšnjem češkoslovaškem poslanstvu večjo skupino jugoslovanskih častnikov ter jim dal odgovore na razna vprašanja.

Glede zadnjega govora vodje slovaškega naroda g. Hlinka je izjavil, da je treba pokloniti tej izjavi veliko pozornost. Hlinka je ob tej priliki jasno povedal, da stoji slovaška ljudska stranka na etališču popolnega državnega edinstva, kar se tiče zunanje-političnih problemov češkoslovaške republike. V istem govoru je g. Hlinka zavrnil vse težnje tako zvane slovaške emigracije, ki je vzdržuje s svojim denarjem Madjarska. G. Hlinka se je jasno izjavil za popolno integriteto češkoslova-

te je zmernih liberalcev, ki so bili pri zadnjih parlamentarnih volitvah strmooglavlili svobodomiselno-socialistično večino, pa je to zborovanje s silo razgnala, nekaj županov aretirala, druge pa odstavila, ker je mnenja, da ima samo parlament pravo na podlagi čl. 10 ustave sklepati o samoupravi posameznih delov Španije. Baski po pravici odgovarjajo, da bi bila morala republika ta paragraf ustave realizirati že davno, in njihovi župani so nato korporativno demisijsirali, tako da sedaj v Baskih vlada neke vrste izjemno in nemogoče stanje.

Spor Baskov s špansko vlado se je pa še hujše zapletel zaradi tega, ker se je avtonomičnega gibanja, ki je samo ob sebi upravičeno in bo gotovo tudi zmugalo, kakor je zmugalo v Kataloniji, polastila svobodomiselna klinka Azaña in socialno demokratska stranka, ki deluje v Španiji danes v koalicii s komunisti in anarhisti, da, če treba, tudi z revolucijo strmooglavi vlado zmernih liberalcev. Osnovala se je skupna fronta med katalonskimi levičarji, baskičskimi nacionalisti in združenimi španskimi socialisti in svobodomislci, da v imenu avtonomije severnih provinc meče Samperovi vladi pod noge polena. Framasosko-socialistični blok ne dela iz ljubezni do Baskov in tudi Baski, ki so najodločnejši katoliki, se nič kaj dobro ne počutijo v tej družbi. Pač pa izkoriščajo ta položaj baskički radikali, ki prireajo pohode na grob znanega borca za baskičko neodvisnost Sabino Arana in romajo k hrastu v Guernici, ki je od nekdanj simbol baskičkega gibanja za svobodo. Da pri tem padajo razen vzklaka »Gora euskadi« (živela avtonomija!) tudi nespametni vzklaki »Muera Espana« (smrt Španiji!), se razume samo po sebi. Radikalna izostritev baskičkega vprašanja ni ne v korist Španiji, ne v korist Baskov samih, ki bi lahko in tudi bodo zavzeli močan in spoštovan položaj v federaciji z ostalo Španijo, ne da bi se jim bilo treba zatekati k ideji popolne odcepitve od skupnosti španskih plemen. Vlada g. Samperja bi lahko igro dobila, če bi se odločila k radikalnim korakom, to je, če bi si upala potlačiti socialistično-komunistično-anarhistično revolucijo, nakar bi ne bilo težko sporazumeti se tako z Baski kakor tudi s Katalonci, kjer so levičarji spor z osredno vlado brez potrebe in v očitnem nasprotju z ustavo sami izzvali, ker se nočejo ukloniti razsodi ustavnega sodišča, ki zahteva, da mora agrarna reforma, ki jo je sklenil katalonski deželni parlament (generalidad), biti v soglasju z načeli obče španske agrarne reforme.

Toda Samper se ne upa levece popolnoma odbiti od sebe in si nakopati očitke, da je šel preveč na desno, ker je vendar sam liberalce stare šole. Zato je zašel v položaj brez izhoda in če ne bo odstopil sedaj, bo moral odstopiti, ko se bodo zopet zbrali kortesi. Zakaj voditelj katoliške ljudske stranke Gil Robles, ki je dozdaj vlado podpiral, je bil sklican velik shod v Covadongi v asturskih hriboh, kjer je bilo leta 718 izdano geslo osvobodilne borbe proti Maurom. Gil Robles je izjavil, da odpove pomoč vladi, ker je le-ta prešlabotna, da ukroti propagando destruktivnih strank. Vprašanje je samo, ali bo Gil Robles mogel ali hotel prevzeti odgovornost za novo vlado, ki bi zaenkrat po mnenju mnogih ne mogla še zbrati okrog sebe trdne in zanesljive večine, ker je treba še počakati, da se ljudska stranka, ki ima svojo oporo v kmetiskem prebivalstvu Španije, okrepi tudi v meščanstvu. Za šefa prihodnje vlade se ponuja tudi Alvarez, šef demokratske stranke, toda njegov ugled ni ravno prevelik. Kandidat je tudi g. Martinez de Velasco, pa tudi ta nima zadostne opore v javnem mnenju. Zato je najbolj verjetno, da bo zopet prevzel vlado Lerroux, šef zmernih liberalne stranke, ki bo svojo kandidaturu proglasil v velikem političnem govoru, ki ga bo imel 23. t. m. Vprašanje pa je, ako bo mogel Lerroux dolgo vladati. Moral se bo nasloniti na Gil Roblesa, ta se pa ne bo več zadovoljil z dosedanjim položajem katoliške ljudske stranke, ki ima bodičnost. Takega preobrata v smer programa katoliške ljudske stranke pa tudi liberalce Lerroux ne bo mogel in ne bo hotel izvršiti. Zato so edina rešitev nove volitve, med katerimi pa bi morala vlada biti v rokah močne roke, da ne bi levičarji izzvali krvave revolucije. Ta močna roka se v resnici tudi obeta.

Na Kubi se zopet pripravlja revolucija

Havana, 19. sept. b. Kuba je zopet v popolnem revolucionarnem razpoloženju. Snoči so se razširile vesti, da bodo vstali v teku noči izvršili državni prevrat. Zaradi tega je vlada na strehi in balkonih predsedniške palače postavila strojnice. Napovedanega puča pa ni bilo, pač pa so vstali vsi noč obmetavali javna poslopja z bombami, ki jih je nad 40 eksplodiralo s silovito detonacijo. Eksplozija bomb je napravila ogromno škodo, bilo pa je tudi mnogo žrtev. Vojaštvo in policija sta od večerj v strogi pripravljenosti. Po ulicah je le malo ljudi, trgovine so pa zaprte.

Strahovito neurje v Nemčiji

Berlin, 19. sept. AA. Dočim vlada po vsej Nemčiji lepo jasno vreme, so v vzhodnem delu Hartza in v Krkonosih napravili viharji velikansko škodo, tem večjo, ker je zaradi hudega deževja nastala povodenj. Ponekod so vode odnesle vso prst in izpremenile cele pokrajine v puščavo. Ponekod je v strašni nevihti padlo za cel meter visoko toče. Poslopja neke tovarne so od tega zelo trpela. Postajno poslopje v Quedlingburgu je popolnoma zgorelo, ker je vanj udarila strela. Železniški promet je deloma ustavljen. Saksonska vlada je uvedla nujno akcijo za pomoč prizadetim krajem.

Katastrofalen položaj v Nomeju

Washington, 19. sept. p. Vesti iz pogorelega mesta Nome označujejo položaj za zelo resen. Temperatura je padla že pod ničlo in v satorih ni mogoče več prebiti pri sedanjem pomanjkanju vsega. Skupno škodo v mestu Nome cenijo na tri milijone dolarjev.

★

Dunaj, 19. sept. p. V krogih tukajšnjega nemškega poslanstva zatrjujejo, da bo Papen prevzel svoje poslanstvo mesto v zadnji desetine meseca septembra, ko poteče njegov izredni dopust.

Pri moravskih Hrvatih

Ob 350letnici, kar so se naselili na Moravskem

Brno, 18. sept.

V nedeljo so moravski Hrvati, ki žive v Frelichovu, Novem Přerovu in Dobrem polju tik ob avstrijski meji, slovesno, a obenem prav po domače in neprisiljeno proslavili 350-letnico svojega prihoda iz stare domovine v te kraje.

Ce bi se bile uresničile naše povojne sanje, bi Jugoslavijo in Češkoslovaško vezal »koridor«, ki bi bil tudi etnografsko utemeljen, saj bi se vil po ozemlju, na katerem bivajo še danes Slovani, to je Hrvati, gradiščanski, »slovaški« in južnomoravski. Da, tudi Slovaška ima svoje Hrvate, ki še danes žive v bližini Bratislave, v Devinski Novici (vsi), Dubravci in Grobu. Res prijetno zaigra človeku pri srcu, ko začuje tako visoko na severu iz grl svežih deklet in čvrstih fantov v prelestnih narodnih nošah krepak pozdrav s pristno »V boj! Ta zbor,

Par v zrelih letih...

ki je uradno pozdravil goste ob prihodu v Frelichov, je bil iz Devinske Nove vsi na Slovaškem in Moravskem — smo si bližji, kakor sami mislimo.

»Ručica sam ja ručica
dokle vimam muža
kad muža dostanem
ručica ne ostanem.«

Tako poje hrvatska narodna pesem. In v Novem Přerovu je domači zbor tik pred odkritjem spomenika zapel prelepo »Bodi zdrava, domovina, mili moj slovenski kraj!« Vse se nam je videlo tako domače, tako naše, da se nismo kar nič obotavljali, da tem ljudem izpregovorimo v materinem jeziku, naš poslanik Grisogono in bratje Hrvati iz Zagreba v srbo-hrvaščini, pisec teh vrst v slovenščini.

Ta zvezda ta je izišla
z one strane črne gore.
Ona nam sviti široko,
široko na visoko.
A zvezdi stoji dite mlado
v rukah drži zlati križ.
Na križu je napisano,
da je to dite pravi Bog.

(Kolednica iz Novega Přerova. Zapisal prof. Pospišil)

Na bogato zemljo so prišli Hrvati iz Slavonije pred 350 leti, rodi jim tudi vince, nekakega vipaveca. Letnica njihovega prihoda ni natančno dognana, prav tako še ni gotovo, ali jih je res pripeljal semkaj avstrijski general Kristof iz Teufenbacha, ki je imel v tej deželi veliko posestvo. Vprašanje je tudi, ali so se Hrvati odpravili na pot iz straha pred turškimi vpadi ali pa so jih avstrijski in madjarski plemiči zvalili na svoja posestva, ker so vedeli o njih, da so dobri delavci. Hrvatske naselbine na Slovaškem so se radi sorodnosti obeh slovanskih jezikov prej asimilirale in se po večini zgubile med Slovaki. Južnomoravski Hrvati so sredi Nemcev delj časa ohranili svoj jezik in svoje običaje; toda val sistematične germanizacije preteklega stoletja je zajel tudi nje. Nemška šola jim je vcepila nemškega duha, zgubili so narodno zavest, čeprav so ohranili svoj jezik in narodne običaje.

Predvojna kronika navaja, da so jim duhovniki po nalogu brnskega škofa označili Kristusov nauk v — češkem jeziku; češčina je ostala v cerkvi do današnjega dne. Doma po »horvatsko«, v šoli po nemško in

v cerkvi po češko! Germanizacija je s pomočjo raznih Schulvereinov že tako napredovala, da se je položaj po osvoboditvi zasukal tako-le: doma nemčurjenje, v šoli in cerkvi češčina. Prav nedeljske slovesnosti naj bi Hrvate prebudile iz avstrofilske drame. Čehom sicer ugajajo pestre narodne noše južno-moravskih Hrvatov, ki so jih menda pobrali pri Slovaki, lepo je tudi njihovo rajanje, ki s svojo »podzemko« dvigne poleg telesa tudi vzkipevajoče srce — toda dobro se zavedajo nevarnosti, da bi za tem slovanskim bleskom lahko iz slovanske krvi zrastle nemška narodna manjšina, in to na avstrijski meji. Uradna avstrijska statistika je še leta 1880 navajala: v Dobrem polju 388 Hrvatov, 54 Čehov in 215 Nemcev, v Frelichovu 768 H., 84 Č. in 274 N., v N. Přerovu 549 H., 26 Č. in 98 N. Pri volitvah v češko-slovaško zbornico je bilo oddanih v Dobrem polju 151 glasov za Čeha in 209 za Nemce, v Frelichovu 48 za Čeha in 564 za Nemce, v Novem Přerovu 74 za Čeha in 382 za Nemce! Pri zadnjem ljudskem štetju so se pokazale tele številke: V D. polju 323 Hrvatov, 220 Čehov in 175 Nemcev, v Frelichovu 88 Hrv., 178 Č. in 202 N., v N. Přerovu 571 H., 154 Č. in 155 N. No, po vaseh še vedno strašijo čudni napisi: Jurditsch, Stuppazitsch itd.

Hrvati smo se rodili,
Hrvati čemo ostaniti!

To nam je zagotavljal odpev njihove pozdravne pesmi. Na enem izmed treh spomenikov, ki so bili odkriti, stoji:

Hrvatsko selo,
hrvatski ljudi,
hrvatski jazik
Hrvat ljudi.

V Dobrem polju so ponosno vklesali v kamen:

Tristopedeset let je dolgo vrijeme
ča Hrvat brani narod a jazik svoj.
čuvaj dale, da nigda nepomine!
Za hrvatsko slovo — v boj!

Ceprav je v šoli, v cerkvi in v uradu češčina glavni jezik, Čehi prav nič ne ovirajo »horvatsko«, kolikor še živi. Njim gre za to, da se Hrvati tudi duhovno bolj približajo republiki. Šliha sem, da nameravajo poslati v te kraje tudi hrvatskega duhovnika, ki bi ljudstvu stopil bližje k duši in srcu.

Nedeljske svečanosti so gotovo vzvalovile srca tega vsaj na videz močno sentimentalnega ljudstva, ki je z ukanjem in ranjanjem spremljalo uradne ceremonije. Čehi so se tudi potrudili, da tudi na zunaj počastijo svoje stoletne goste. Slavnostni govor pri glavni prireditvi, ki je bila v Frelichovu za vse tri vase, je imel sam dr. Fr. Staněk, predsednik poslanske zbornice; prišla sta tudi »zemski« (deželni) predsednik in zemski vojaški poveljnik gen. Vojcechovský. V prireditvenem odboru sta bila med drugimi tudi dr. Karel Mrazek (za Narodno jednoto) in inž. Vladimír Filkuka, jugoslovanski hon. konzul v Brnu (za Češkoslov. jugoslov. ligo v Brnu). V imenu Jugoslavije je z zanosom, a obenem prav poljudno izpregovoril poslanik dr. P. Grisogono. Pozval je svoje rojake, naj se še bolj oklenejo svoje nove domovine in naj jo — če treba — branijo s hrvatsko in jugoslovansko hrabrostjo. Zaključil je z vzklikom Češkoslovaški republiki in Masaryku. Češki govorniki so vsi poudarjali, da veže obe slovanski državi iskreno prijateljstvo; izrazili so tudi svoje spoštovanje do našega kralja Aleksandra. Ob sklepu je bila odposlana udanostna brzojavka kralju Aleksandru in preds. Masaryku. V imenu Zveze jug.-češkoslov. lig je izpregovoril g. Bogunović, predsednik JOL v Zagrebu. Moravskim Hrvatom je v imenu jugoslovanskih žen čestitala prav prisrčno ga. Zlata Kovačević-Lopašić. Pozdrave osrednjega odbora jug.-čsl. lig v Ljubljani je prinesel dr. L. Merc, ki je izpregovoril pred spomenikom v Novem Přerovu ter podaril, da Slovani na jugu in na severu branimo svojo zemljo, zavedajoč se resničnosti reka »Pravda vitez« (pravica znaga). Prof. Debeljak je v imenu mesta Zagreba govoril v Dobrem polju. Mariborsko jugosl.-češkoslovaško ligo je predstavil pri slovesnostih dr. Crnek.

Zvečer si je naš avtomobil komaj utrl pot proti Brnu skozi množice Orlov in Sokolov, Orlic in Sokolic, prešernih Horvatov in vitkih Horvatic. Spremljal ga je že skoro monoton odpev iz Dobrega polja: »Hrvat! smo se rodili — Hrvati čemo ostaniti.«

V ponedeljek je Češkoslov.-jugoslovanska liga, ki je z že tradicionalno gostoljubnostjo ves čas skrbela za jugoslovanske goste, priredila v »Besednem domu« v Brnu zabaven večer: sodelovalo je pevsko društvo »Opus«, ki se že pripravlja na potovanje po Jugoslaviji. Brno smo zapustili v prepričanju: Slovan brate ima.

Dr. L. Bě.

Skupina fantov in deklet na dan proslave

Razkrajajoča moč
terpentina, spojena z
čistilnim učinkom močno
se penečega ALBUS-mila daje idealno pralno
sredstvo **ALBUS-terpentinovo milo.**

† Veletrgovec Jurij Verovšek

Ljubljana, 19. septembra 1934.

Davi ob tričetrt na 6 je po dolgotrajni bolezni, previden s sv. zakramenti za umirajoče, mirno v Gospodu zaspal g. Jurij Verovšek, eden najuglednejših naših trgovcev in lastnik veletrgovine z železnico Schneider & Verovšek.

Pokojni je bil sin znanega ljubljanskega vrtnarja Verovška in se je rodil 27. aprila 1870. Po končani ljudski šoli se je šel učiti v trgovino Karla Kauschega, kjer je ostal do svoje smrti. Po petnajstih letih je s svojim tovarišem Schneiderjem

prevzel od Kauschega trgovino in ustanovil novo firmo Schneider & Verovšek. Kot trgovski sodnik je skupno s svojimi tovariši osnoval pevsko društvo »Merkur«, iz katerega je izšla prva slovenska trgovska organizacija, naše Trgovsko društvo »Merkur«, čigar član je bil pokojni Verovšek do svoje smrti. Ko je prevzel trgovino, jo je vodil od uspeha do uspeha ter je tako pridobil svojemu podjetju s trdim, vestnim in žilavim delom, ki je odlikovalo tega našega slovenskega gospodarja, zaviden položaj in odlične sloves. Kot zaveden slovenski trgovec je znatno pripomogel, da je dobil gremij trgovcev v Ljubljani slovensko upravo pred davnimi leti, ko je bila moč nemške trgovine skoro nezlomljiva. Zdi se nam mnogokrat, da ima dandanes mlajša naša trgovska generacija le malo idealizma in malo nesebične stanovske požrtvovalnosti, medtem ko nam je dal starejši rod več takih mož in med njimi tudi pokojnega Verovška. Kljub obilnim lastnim poslom se je g. Jurij Verovšek udeleževal v mnogih organizacijah. Bil je vesten blagajnik in nadzornik »Slov. lovskega društva« in Zveze združenj trgovcev, banovina mu je poverila odgovorno mesto podpredsednika Hranilnice dravske banovine v Ljubljani.

S svojo ženo gospo Elo, hčerko davčnega upravitelja Mihaela Franciča, sta skrbno vzgojila svojo številno družino. Sinova Zorž in Jože ter hčerka gđc. Anica se sodelujejo v vodstvu trdke in pokojni oče je poskrbel pred svojo smrtjo, da so edini lastniki trdke. Hčerka ga. Mici je soproga vseuč. prof. dr. Viktorja Korošca, ga. Ela pa soproga stavbenika Miroslava Zupana. Za predobrim očetom žalujejo še Tone, Betka in Berta, ki obiskujejo gimnazijo, ter 10letni Marijan, ki hodi v osnovno šolo.

Pogreb velezaslužnega pokojnika bo v petek ob 4 popoldne iz njegovega doma v Dalmatinovi ulici 2 na pokopališče pri Sv. Križu.

Naj blagumu pokojniku, ki je vedno vestno izpolnjeval svoje verske dolžnosti, sveti večna luč! Njegovo ugledno družino, ki ji izrekamo globoko sožalje, pa naj v hudi boli tolaži Bog!

Propagandni teden akcije „Svoji k svojim!“

Ljubljana, 19. sept.

Kjerkoli in kadarkoli se sredi našega političnega in javnega življenja porodi zdrava misel, ki ima čist in pošten namen koristiti splošnosti, jo naš list vedno z veseljem pozdravi in podpre. In ker je prav zdaj na vidiku akcija, o kateri smo dobili od strani funkcionarjev te akcije same izrecno zagotovilo, da je strogo nepolitičnega značaja, brez vsakega strankarskega ozadja, ker sleduje zgolj gospodarske interese najširših plasti našega naroda, pozdravljamo »tudi to akcijo in ji želimo, da bi obrodila čim več sadov našemu težko preizkušenemu ljudstvu v prid. V mislih imamo akcijo, ki jo je začel poseben odsek Narodne Odbrane z željo, da bi ji vtisnil najširši okvir, t. j. da bi sodelovale v njej vse naše gospodarske, socialne in kulturne organizacije in korporacije, ne glede na politično-idejno pripadnost. Akcija »Svoji k svojim«, postavljena na izrazito gospodarsko podlago, utemeljuje svoje prizadevanje pod devizo: kupuj domače blago! na kratko takole: Z nakupom domačega blaga bi se dvignil naš konzum, obenem pa bi se avtomatično znižala brezposelnost, ker bi naši domači producenti imeli več dela in bi bili tako prisiljeni zaposliti v svojih obratih več delavcev. Tako bi podpirali drug drugega, kar bi imelo za posledico ublažitve težkega gospodarskega stanja, v katerem se nahajajo danes predvsem nižji sloji ljudstva.

Da postavi to akcijo na realna tla, je posebni odsek Narodne Odbrane sklical v torek zvečer ob 6 v malo dvorano Zbornice za TOI svoj prvi informativni sestanek. Vabilu na ta sestanek so se odzvali zastopniki mestnega načelstva, Zbornice za TOI, Zveze industrijev, Združenja trgovcev, Združenja obrtnikov, Društva izlozb. aranžerjev, Jadranske Straže, Združenja jugosl. učitelstva, Splošnega ženskega društva, Sokolske župe, Okrožne strelske družine, Zveze gospodinj, Zveze kulturnih društev in Kmetijske družbe. Seji je predsedoval predsednik velesejske uprave dr. Dular, ki je razložil pomen in namen akcije »Svoji k svojim«. Vse delo te akcije je bilo dozaj bolj internega značaja, ker ni delala javne propagande in javnih zborovanj, dočim je zdaj sred. odbor Narodne Odbrane kot vrhovna inštanca in inia-

tor akcije odredil, da se priredi propagandni teden po vsej Jugoslaviji. Pred nekaj meseci je bil takšen propagandni teden v Belgradu, nedavno v Splitu, za 7. oktobra pa je napovedan v Ljubljani. Za glavnega govornika na mitingu, s katerim se bo propagandni teden začel, je naprosen predsednik Zbornice za TOI g. Jelačin, ki bo poročal o našem gospodarskem stanju. Razen tega bodo nastopili še drugi govorniki. Tudi delavstvo, ki je najbolj prizadeto po gospodarski krizi, bo zastopano po svojem govorniku, ki ga bo poslala Delavska zbornica.

V okviru celotne prireditve bo tudi slavnostno razvije prapora Okrožne strelske družine, ki mu bo kumoval Nj. Vel. kralj. Strelskim družinam je v ta namen že dovoljena znižana četrtinska vožnja na železnici, da bo udeležba na mitingu omogočena tudi deželanom. Po razvitu bo ves dan nagradno streljanje na strelišču. Miting se bo pričel ob pol 11 v hotelu Union in sicer ob lepem vremenu na vrtu, ob slabem vremenu pa v dvorani. Ves miting bo oddajala ljubljanska radijska postaja, na najbolj prometnih točkah Ljubljane pa bodo nameščeni zvočniki.

Propagandni teden akcije »Svoji k svojim« bo trajal do vključno 14. oktobra. Propaganda za domače blago v teh dneh bo izvedena v najširšem obsegu. Ljubljanska radijska postaja bo v opoldanskih urah prinajala kratka predavanja. Ljubljanska kino-podjetja bodo predvajala diapozitive, ki bodo opozarjali ljudi na propagandni teden in jim priporočali nakup domačega blaga. Društvo trgovskih aranžerjev bo priredilo ogled izložb in strokovno oceno istih. Narodna Odbrana bo prodajala po trgovinah, pisarnah itd. okusno izdelane reklamne tablice z napisom: »Kupujte domače blago!« Po vseh osnovnih, meščanskih in srednjih šolah bodo učitelji ozir. profesorji predavali o pomenu in namenu akcije »Svoji k svojim«.

Propagandni teden bo lepo zaključen s koncertom Trboveljskih slavkov v nedeljo, 14. oktobra, kar bo dalo celotni prireditvi poseben socialni in kulturni poudarek.

Med debato na informativnem sestanku so zastopniki povabljenih društev in korporacij solidarno izrekli svojo željo, da bi v tem propagandnem tednu sodelovala vsa javnost.

Ljubljanske vesti:

Zakaj so stanovanja draga?

Gospod urednik! Ne prihaja mi na misel, da bi zagovarjal tiste hišne posestnike, ki so v srečnem položaju, da imajo hiše v centru in to okolnost brezobzirno izkoriščajo. Toda vprašam tiste najemnike, ki plačujejo tako visoke cene, kakor jih navaja dopisnik z dne 28. avg.: Kdo pa daje tem hišnim posestnikom potuho, da morejo stanovanja za tako ceno sploh oddati? Ali niso to najemniki sami, ki pač hočejo za vsako ceno stanovati v centru? Danes, ko dobiš 15–20 minut od centra za Din 600 že luksuzno dvosobno ali trisobno stanovanje, lepo enosobno stanovanje pa za 250 do največ Din 300, in to v novih, modernih zgradbah — naj pač vsak sam sebi pripiše, če plačuje v centru nezmiselno drago stanovanje in meče v tuj žep svoje krvave pare. Če bi hišni posestniki v centru ne oddajali tako lahko svojih dragih stanovanj, bi hitro šli s cenami navzdol, a tako jim

nihče ne more zameriti, če jemlje, kar jim drugi ponudijo.

Je pa seveda za hišne posestnike ob robu mesta velika krivica, da morajo plačevati vsa tista davčna bremena, kakor posestniki v centru, niso pa niti zdaleč deležni vseh tistih udobnosti in ugodnosti, kakor se po čisto zgrešeni občinski politiki kupčijo v centru in žanjejo dobiček od njih takojšnji hišni posestniki, dočim morajo obrobni posestniki oddajati stanovanja večkrat celo v izgrubo, če so seveda hudo zadovoljni — sami plačujejo od dolga več obresti, kakor pa znaša najemnina, o amortizaciji pa sploh ni govora.

To je resnica in kdor hoče za vsako ceno stopiti iz hiše naravnost v urad ali kavarno, naj ga le odirajo. To zasluži, ker daje potuho tako zasebnim kakor javnim odiralcem.

Izjava

Po mestu so se od neke strani razširile govorice, da je Delavska zbornica v Ljubljani razpela raznim ministrstvom indeks živil, iz katerega je razvidno, da so se živila pri nas pocenila za 48 do 50%.

Ta indeks naj bi bil razposlan v času, ko se vrše v Belgradu razgovori o ureditvi plač mestnih uslužbencev z ozirom na novi zakon.

Ker se te govorice širijo z namenom, prikazati Delavsko zbornico kot zagovornico poslabšanja položaja in plač mestnih uslužbencev, izjavljam v imenu Delavske zbornice:

1. Delavska zbornica v Ljubljani ni razposlala nikomur indeksov niti uradno niti privatno, ki naj bi imeli gornji namen.

2. Delavska zbornica v Ljubljani je že v začetku, ko se je pričel obravnavati novi zakon o avtonomnih mestih, posredovala pri Centralnem tajništvu Delavskih zbornic v Belgradu, ki je eksekutiva vseh Delavskih zbornic v državi, da naj se predlog o izenačenju plač mestnih uslužbencev z državnimi ne izvede, ker bi to pomenilo strahovit padec kupne moči velikega dela prebivalstva največjih mest v državi.

3. Delavska zbornica stoji slej ko prej na stališču, da pomeni kakršnokoli zniževanje prejemkov v današnjih prilikah le poostreitev splošne krize.

Zivljenjski standard v Ljubljani in — mislim — tudi drugod ni tako padel, da bi opravičeval znižanje dosedanjih prejemkov mestnih uslužbencev, ki dosegajo približni eksistenčni minimum.

Ljubljana, dne 19. septembra 1934.

Predsednik: Lojze Sedej, s. r.

★

○ Krščansko žensko društvo si je na zadnjem običnem zboru izvolilo sledeči odbor: g. Maruška Vrtovčeva, predsednica; g. Marija Sadarjeva, podpredsednica; g. Minka dr. Logarjeva, tajnica; gđc. Slavica Vencajzova, tajnice; g. Hilda Sušnikova, blaginjičarka; g. Nija dr. Natlačenova, blaginjn. namestnica; g. Marija Remčeva, gospodinja; g. Marija Goricanova, g. Verhovčeva, gđc. Anica Lebarjeva, odbornice. Častni predsednici: g. Mara dr. Brejčeva in gđc. Cilka Krekova.

○ Ljubljanska drama prične z rednimi predstavami v soboto, dne 29. t. m. Otvoritvena predstava je Rostandova zgodovinska igra »Orlić«. Središče drame je sin velikega Napoleona. Druga premiera je »Gugulnicca«, delo znane češke pisateljice in igralkice Scheinpflugove. Zatem sledi Achardova »Migo, dekletje z Montparnasa«. Cankarjevi »Hlapci« in Lengyelova »Antonija«. Vseh pet premier v teku prvih 14 dni sezone 1934–35.

○ Sezona v operi se odpre v četrtek, dne 27. t. m. z noviteto »Hovanščina«, katero je uglasbil ruski skladatelj Musorgski. »Hovanščina« je reprezentativna ruska opera in njeno izvedbo na našem odru moramo pričevati k najpomembnejšim dogodkom v naši operi. Wagnerjevemu »Parsifalu«, Smetanovi »Libušci« se pridružuje sedaj Musorgskega »Hovanščina«. V muzikalnem oziru je delo izredno posrečeno, pa prav tako bogato tudi v motivnem. Prava velika ruska opera je zgrajena na dramatičnih zgodovinskih dogodkih. Delo pripravljata ravnatelj Polić in režiser Ciril Debevec.

○ Oddaja elektroinstalacijskih in elektrotehniških del. Ker se pogosto dogajajo slučaj, da odda-

jajo gospodarji elektroinstalacijska in elektrotehniška dela nevede osebam, ki za taka dela niso upravičene niti kvalificirane in imajo nato dvojne stroške s predelavo in zamudo, objavljamo tozadevno informacijo: Elektroinstalaterska dela in elektrotehniška dela smejo po zakonu opravljati le koncesionirani elektroinženirski s svojimi prijavljenimi monterji ter tudi tiste elektrarne, ki imajo tozadevno koncesijsko pravico. Koncesionirani elektroinženirski in za ta dela upravičene elektrarne jamčijo za izvršena dela, da odgovarjajo predpisom, dočim za dela, izvršena po šušmarjih, nihče ne jamči in se šušmarska dela v mestih niti ne priključijo. V interesu oddajalcev takih del je, da jih oddajajo neposredno elektroinženirskim in se na ta način ognevo morebitnim zavajanjem po neupravičenih osebah. Informacije daje Zdrženje elektroinženirskih obrti za dravsko banovino v Ljubljani, Gajeva ul. 1/III.

○ Tretja licitacija za regulacijo Ljubljane. Po dveh razveljavljenih licitacijah je banska uprava razpisala tretjo javno pismono licitacijo za regulacijo Ljubljane od Novega trga do Malega grabna. Licitacija je določena na dan 6. oktobra t. l. ob 11 dopoldne v prostorih Terenske tehnične sekcije za regulacijo Ljubljane na Kerkovem trgu. Pri prvih dveh licitacijah je bila dosežena ponudbena vsota Din 8.830.058,74. Pri razpisani licitaciji se bodo upoštevale samo ponudbe, ki bodo nižje od navedenega zneska.

○ Pododbor društva Rdečega križa v Ljubljani se najiskrenejše zahvaljuje vsem oblastvom, društvom in korporacijam, ki so s svojo navzočnostjo počastili našo slavnost dne 16. t. m. ter s tem izkazali lepe simpatije naši človekoljubni organizaciji.

○ Pododbor društva Rdečega križa v Ljubljani prosi vse fotografe, ki so fotografirali prireditve v nedeljo, 16. t. m., da blagovolijo postaviti svoje slike na razpolago društvu Rdečega križa (Delavska zbornica).

○ Otroška nadlega. Z nastopom jeseni postaja vprašanje, kaj in kam z otroci, ki se potikajo po Ljubljani in z raznimi pretežami nadlegujejo po cestah, ljudi, spet aktualno. Že neštokrat smo v našem listu načeli žalostno poglavje o teh izgubljenih in apelirali na mladinsko socialno skrbstvo, naj vendar nekaj ukrene, da se ti otroci povsem ne izpridijo in zaidejo v kriminal. Ti otroci so največja sramota za Ljubljano. Že zdaj nam delajo preglavice, kaj šele bo, ko dorastejo! Tujci, ki jih pot zanese v Ljubljano, zmajejo z glavami in ne morejo verjeti, da se otroci nemoteno lahko potepajo po ulicah in silijo v ljudi s svojimi večnimi prošnjami. Nekateri od njih so tako drzni in vsiljivi, da jih ne prežene nobena ostra beseda, noben hud pogled. Brezprimerno vsiljivost teh izgubljenec je imel priliko spoznati večerj neki pravoslavni svečenik, ki se je pravkar pripeljal v Ljubljano in z Miklošičeve ceste zavil v stransko Tavčarjevo ulico. Tam se mu je pridružila najvsiljivejša deklica izmed družbe treh, ki na oglih Miklošičeve ceste oprežujejo za svojimi žrtvami. Pomolila mu je umazani šopek rož pod obraz in ga začela nadlegovati: »Dajte, dinar, gospod! Nadlegovanec je vljudo od kimal: »Hvala, ne potrebujem! Vsiljivka pa se ni dala odgnati. Šla je za njim prav do konca Tavčarjeve ulice in brez vsakega srama venomer prosjčala: »Dajte no, gospod! — Kakšen vtis o Ljubljani mladini bo nadlegovani odnesel s seboj domov? Vsekar za nas porazen! Ti ulični vsiljivci in vsiljivke so vredne vsega pomilovanja — in prav zato je nujno treba nekaj ukreniti zanje.

Mariborske vesti:

Veliki Maribor na vidiku

Maribor, 19. septembra.

Danes popoldne se vrši na okrajnem glavarstvu v Mariboru zanimiva in važna seja, ki ob času poročila še traja. Na dnevnem redu je predlog zainteresiranih činiteljev o inkorporaciji okoliških občin mestu, ki mora biti predložen banski upravi najkasneje do sobote 22. t. m. Tega dne namreč stopa v veljavo novi zakon o avtonomnih mestih, ki prinaša tudi reorganizacijo mestnih teritorijev ter s tem zvezaeno priključitev okolice posameznim avtonomnim mestnim občinam. O tem vprašanju smo še nedavno obširneje pisali ter sprožili zanimivo debato, v katero je posegla tudi mariborska okolica ter zastopala svoje stališče. Kakor je sedaj razvidno, se je naša takratna napoved uresničila in inkorporacije se bo še letos, morda v najkrajšem času izvedla. Obveljal bo princip splošne koristi in ta zahteva povečanje mestnega teritorija na široko okolico, ki je pogoj za večji gospodarski razmah naših mest. Inkorporacija prihaja v poštev pri vseh naših slovenskih mestih, pri nobenem pa ni tako nujna in potrebna kakor v Mariboru, ki ga okolica duši v pretesnem obsegu. Pri nobenem mestu pa tudi ni pokazala okolica tako organiziranega odpora proti inkorporaciji, kakor mariborska. »Slovenec« je bil

□ Za obletnico smrti škofa Antona Martina Slomška bo v stolnici dne 24. septembra ob tridežrt na 8 mrtvaško sv. opravilo.

□ Svetolietne procesije bodo pri mariborskih župnih cerkvah dne 30. septembra in 7. oktobra. Dne 30. septembra gre procesija iz magdalenske cerkve ob pol 7 v Radvanje, kjer bo pridiga in sv. opravilo, dne 7. oktobra pa ob pol 9 k sv. Jožefu, kjer bo istotako pridiga in sv. maša. Iz stolnice gre svetolietna procesija dne 7. oktobra ob 15 v baziliko Matere Milosti.

□ Ivan Senica. Popularna osebnost mariborska lega zopet v grob. V Prečni ulici št. 3 je umrl v pokojeni policijski pristav in dolgoletni tajnik skoro vseh obrtniških mariborskih organizacij gospod Ivan Senica v starosti 61 let. Bil je srčno blag človek, odkritega značaja in dobrega srca, poleg tega pa strokovnjak v obrtniških vprašanjih, ki si je pridobil za organizacijo obrtniškega stanu v Mariboru veliko zaslug. Pokopali ga bodo v petek popoldne ob 15 na mestnem pokopališču v Pobrežju. Svetila mu večna luč, žalujemo naše iskreno sožalje.

□ Zdrženje obrtnikov, združenje urarjev, zlatarjev in sorodnih strok, slaščičarjev in medicinarjev, obrtnikov sodarske stroke itd., vabi svoje člane, da se jutri v petek udeležijo pogreba zaslužnega tajnika g. Ivana Senice.

□ Iz Maribora odhaja tehnični ravnatelj tovarne Splošna stavbna družba v Mariboru g. inž. Menzi. Odhajajoči je po rodu Svirar, v Mariboru pa je živel od l. 1916, in sicer je bil najprej zaposlen pri Fali in nato pri Splošni stavbeni. Pridobil si je v našem mestu veliko prijateljev s svojim odkritim, ljubeznivim značajem. Odhaja nazaj v Švico ter mu želimo v novem delokrogu veliko uspehov.

□ Smrtna kosa. V bolnišnici je umrla 15 letna posestnica hči Albina Fideršek iz Zg. Polskave. — V starosti 51 let je umrl v bolnišnici Vinko Kovačič, stanujoč v Smetanovi ulici 48. Pokojnik ima za seboj pisano življenje: bil je gledališki igralec, policijski uradnik, udeleževal se je tudi v najrazličnejših drugih poklicih, nekaj let je bil organist v frančiškanski cerkvi, nato je prešel v pevski zbor pravoslavne cerkve in nazadnje se je sedaj pripravljal, da nastopi mesto duhovnika pri starokatolikih. Žalujemo naše sožalje!

□ Odlični poljski gost v Mariboru. Jutri v petek obišče naše mesto poljski parlamentarec dr. Tadej Dybowski, odlični naš prijatelj iz Krakova. Njemu na čast bo v petek zvečer ob 18 sestanek v Grajski kleti, na katerega so vljudo vabljeni prijatelji poljskega naroda.

□ Prvi kostonj se je prodajal na trgu po Din 3 za liter. Pojavil se je tudi že prvi prodajalec pečnega kostonja, in sicer na Pobrežju pri pokopališču, ki prodaja liter po 8 Din.

□ Tunina. Veraj je bil vendar tudi Maribor deležen obilnega lova tunine na Jadranu. Prodajala pa se je tunina na trgu po Din 16 za kg, dočim je bila istočasno v Zagrebu in Ljubljani po 10 Din!

□ Kmetijska razstava v Mariboru bo v prostorih »Uniona« dne 29. in 30. septembra in 1. oktobra. Zdrženica bo s sejmom ter bo obsegala najvažnejše kmetijske panoge okrajev Maribor levi in desni breg ter mesta Maribor.

list, ki se je že leta 1925 in 1926 v posebnih člankih s statističnimi podatki zavzemal za priključitev okolice. Zanimiv sestavek o tem vprašanju je prinesel tudi koledar urad. nabav. zadrage v Mariboru. Sedaj prihaja torej to vprašanje v akuten stadij in končna odločitev se bo izvršila najbrže še pred prihodnjimi občinskimi volitvami, tako da bo v Mariboru volila tudi že okolica novo občinsko upravo. Tako se bo sedaj sprožila ne samo cela vrsta upravno-tehničnih vprašanj, ki so splošna s priključitvijo okolice, temveč bodo nastali tudi zanimivi preokreti v sedanjem političnem ravnotežju. Ker je priključitev okolice takorekoč že gotovo dejstvo, je sedaj na dnevnem redu samo še vprašanje, ali se bo izvršila v maksimalnem, ali minimalnem obsegu. V prvem slučaju bi pridobil Maribor kakih 22.000 novih občanov, v drugem pa približno 5000. V prvem slučaju bi prišla pod mesto vsa okolica, to je občine Studenci, Pobrežje, Košaki in del Kamnice, v drugem pa le mesta se držača strnjena naselja iz navedenih občin. Vsekakor je prvi način, to je izvedba priključitve po maksimalnem programu, lažje izvedljiv tudi upravno-tehnično ter primernejši, kakor drugi način, ker bi se v tem slučaju znašlo mesto čez par let zopet v takim nevdržnem položaju, kakor je današnji.

Razstavljeno bo v veliki množini najlahtnejše in najlepše sadje, vino različnih letnikov, pridelki polja, lesni izdelki, med in vosek, zelenjava, cvetlice in okrasne rastline ter štajerska kokoš. Razen tega bo na razstavi poučni izdelek za vse panoge. Razstava ni važna samo za kmečke gospodarje, ampak tudi za ostalo občinstvo, posebno za trgovce sadja itd. Za polovično vožnjo po železnici je že zaproseno.

□ Pred altar. Zadnji dni so se poročili v Mariboru: Ivan Kranar, cestni ravnatelj v p. in Ema Unger, učiteljica; Copetti Viljem, slikar, in Julijana Senekovič; Gnuš Franc, trgovec, in Orel Leopoldina; Verk Alojzij, podpredsednik fin. kontrole, in Kunst Alojzij; Stern Ernest, delavec, in Lihon Adolfina; Muster Jožef, delavec, in Krajnc Pavlina; Kravos Leopold, trg. sluga, in Filipič Veronika; Kocbek Konrad, tov. delavec, in Haber Karolina. Novoporočencem obilo sreče in blagoslova.

Celje

□ Občinske volitve v Sv. Juriju ob Taboru. V nedeljo, dne 16. septembra so bile v Sv. Juriju ob Taboru ponovne občinske volitve. Vložena je bila samo ena lista z g. Maksom Cukalom na čelu. Udeležba je bila zadovoljiva.

□ Društvo jug. akademikov v Celju je v ponedeljek, dne 17. t. m. polagalo račun o svoji prvi poslovni dobi. Iz društvenih poročil posameznih funkcionarjev je razvidno, da je bilo delovanje precej plodonosno. Priredilo je več sestankov, ekskurzij, dva šahovska brzoturnirja in prvenstveni turnir, preskrbelo svojim članom instrukcije, vsi dijaki, ki so jih poučevali člani, so izdelali, kar je za inštruktorje najboljše priporočilo za prihodnje leto, dalje se je osnovala čitalnica, v narčtu je pa knjižnica. Pri revizorskem poročilu je dobil odbor razrešnico, predsednik pa pohvalo. Ker so bila dosedanja pravila zelo pomankljiva, so bila sprejeta nova z nekaterimi dodatki in spremembami. Pri volitvah je bila predlagana samo ena lista in je bil soglasno izvoljen sledeči odbor: predsednik Savelli Julij, cand., iur.; podpredsednik Frece Franc, stud., iur.; tajnik Mija Boris, stud. phil.; blaginjak Fink Marjan, cand., iur.; gospodar in arhivar Skitek Milan, techn.; knjižničar, Peterman Jože, techn. Pri slučajnostih se je določila članarina in je bil sprejet sklep, da so lahko člani tudi slušatelji mariborskega bogoslovja.

□ K večeršnjemu poročilu o najdbi neznanega možkega trupla ob Ložnici smo izvedeli še tele podrobnosti: V nedeljo, dne 9. septembra ob 3 popoldne je videl neki posestnik z Babnega, nekakega možkega, ki je ležal na trebuhu in hropel. Omenjeni posestnik ga je pogledal in ker je mislil, da spi, se je odstranil. Potemtakem bi neznanec ležal na omenjenem mestu od prejšnje nedelje. Truplo so dali v krsto in ga odpeljali v mrtvašnico okoliškega pokopališča. Identitete dosedaj še ni bilo mogoče ugotoviti, širijo se pa govorice, da bi bil to neki bivši celjski trgovec, ki se je preteklo leto preselil v Ljubljano in imel sedaj v Ljubljani gostilno. Tega bivšega celjskega trgovca so namreč pred nedavnim videli v Celju in tudi neki gospod, ki je videl truplo, je izjavil, da je to v resnici omenjeni trgovec.

KULTURNI OBZORNIK

Novi pogledi sovjetske književnosti

Še smo na kratko poročali o novih potih sovjetske literature; o onem namreč, kar je prinesla »Lit. gazeta« po zaključku prvega kongresa sovjetskih pisateljev. »Lit. gazeta« se je z vso vnmogo zavzemala za kvaliteto višino sovjetskih književnih del, katere so radi nekaterih ozkosrčnežev v mnogih pogledih utrujena, enodnevna, brez umetniške moči. Zdaj prinašamo daljše poročilo o kongresu samem (posnemamo ga po članku iz »Berliner Tagblatt«: M. Sokratova: Pot sovjetske literature), ki je odkril marsikakšno razpoko med miselnimi kvalitetskimi književnimi tvorci in dejanskim stanjem sovjetske literature. Pred vsem pa bežen pogled na razvoj sovjetskega književnega dela:

Med rdečo vojno ni bilo časa za direktive, kako in odkod naj zajema književnik snov za svoja dela. Tedaj se je trenutno najbolj prilagodil klasični pesnik revolucije, Demjan Bednyj (s pravim imenom: Pridvorov), čigar pesmi so od ognja, vojne strasti in razrednega sovraštva naravnost plamenile. Umetniškega duha v njih seveda ni bilo, kar je Bednyj pozneje sam priznal: »Agitacija (ki je bila smoter pesmi) ima svoje lastne postave. Agitator ne meče v sovražni tabor rož, marveč bombe. Čim bolj pa je bomba razstreljiva, tem več sovražnikov zadene s svojimi kosci.« — Po revoluciji so zajemali izvenrazredni pisatelji snov iz rdeče vojne. Nato je nastopila doba NEP (nova ekonomska politika). Pa dasiravno je imela ta zgolj gospodarsko obsežje, je vendar delno vplivala tudi na književnost. Kakor v gospodarstvu, so se tudi v literaturi začele pojavljati »buržujske tendence«. Stranka jih je namreč odkrila — v književnem zanimanju za duhovne vrednote kmetijskega naroda. Nič ni zalegla Trockijeva ši-

rokopotezna proklamacija o svobodi v literaturi; pod vplivom stranke se je ustanovila skupina proletarskih književnikov, katere namen je bil: borba proti »buržujskim tendencam« v literaturi. Ta skupina je igrala vlogo nekakšnega literarnega komisarijata, imela lastno generalno linijo, generalnega tajnika in generalen načrt, ki naj bi bil vsiljen vsem literatom. Zlasti pa si je kanila vzgojiti kritike v svojem smislu, ki naj bi potem rušili ali poveljevali vsa književna dela po iniciativah skupine. Toda »skupina proletarskih književnikov« (ki je nosila prav za prav naslov »Revolucijska asociacija proletarskih pisateljev«), ni izpolnila svoje naloge v celoti. Vzgojo kritikov je opustila, pač pa je tako ljubosumno pazila na »sovražne tendence«, da se je ta pažnja čestokrat sprevrgla v grotesko. »Buržujske tendence« so namreč ti literarni komisarji videli celo v tem, če niso pisatelji obdelali onih motivov, katere jim je literarni komisariat naročil... — Med tem je nastopila nova faza v gospodarski dobi med Trockijem in Stalinom. Trocki je obležal na bojišču. Kmetstvu, na katerega so se naslanjali »buržujski tokovi« stranke, je bil napovedan boj. Sledila je kolektivizacija zemlje. Književnikom, ki so ostali na deželi in so zajemali snov za svoja dela največ iz duha kmetstva, ni preostajalo drugega, ko da se pridružijo boljševizmu. Toda literarni komisarji niso hoteli o tem ničesar slišati, dokler ni končno osredniji komite stisnil na pritisnik ostalih književnikov leta 1932 razpustil skupine RAPP (Revolucijska asociacija proletarskih pisateljev) ter se je za tem ustanovila »Zveza sovjetskih pisateljev«, v katero so stopili vsi sovjetski pisatelji, komunistični in nekomunistični. S tem je bila končana doba literarnega pritiska in gole tendenčne

literature, doba, v kateri so se razpisovali poleg umetnikov (ki so dovolj ohranili svojo svobodo) zlasti delavski poetje in pisci, ki niso videli toliko duha novih dni, kolikor zunanjo golo stvarnost. — Zveza sovjetskih pisateljev šteje danes 1500 članov vseh narodnosti sovjetske unije. Namen zveze je poleg brambe poklicnih korist pisateljev, da brani korist literature. K dolžnostim zveze spada zlasti književna vzgoja in vodstvo mladih literatov.

Prvi kongres sovjetskih pisateljev je trajal od 15. avgusta do 2. septembra. Vršila so se predavanja in debate o pesništvu, prozi, otroški literaturi, o književnosti sovjetskih narodov, o inozemski književnosti in dramaturgiji. Posebno pozornost zasluži predavanje Buharina, bivšega sodelavca Leninovega in vodje strankinega lista »Izvestja«. Govoril je o »Književnosti in njenih nalogah v SSSR«, kjer je razgrnil pregled sovjetske literature od boljševiškega prevrata do današnjih dni in sicer iz perspektive svetovne literature. Živ spor je vzbudila Buharinova trditve, da se Demjan Bednyj, klasični poet revolucije, v svojem pesnikovanju delno še zmerom ponavlja, dasiravno ima sodobni zrelejši sovjetski državljani večje zahteve od pesništva. Kongres je ploskal, Bednyj pa je ostro zavrnil predavatelja, češ, da si ne da brati nekrologa, ker ni še mrtev... Buharin je govoril tudi o otroški književnosti, ki da je zelo slaba. Državna mladinska založba nima v izdajanju knjig nobenega reda, nobene linije. Tako je pred kratkim izdala klasična dela Puškina, Gribojedova in Beaumarchéja v 100 tiskanih izvodih, a jih je morala takoj po izidu vzeti s književnega trga, ker so bile sramotno slabo urejene. Tudi otroški list »Mursilka« je obsodbe vredne: Zadnjikrat je z namenom, da predstavi mladini stvaritev Leva Tolstoj, objavil neko pripovedko Alekseja Tolstoj... O klasičnih delih svetovnih mojstrov v zvezi s sodobno sovjetsko književno tvornostjo, je Buharin dejal: Dasiravno je meščanska družba v temelju proleta, morajo vendar vodilni sovjetski pisatelji priznati, da kulturne stop-

nje meščanskega sveta v mnogih pogledih še niso dosegli; do klasične tvornosti je še zelo dolga pot. Imajo sicer svoj lastni sovjetski slog, toda sovjetski Puškin, Tolstoj, Balzac ali Shakespeare se zmerom manjajo. Dela sovjetskih pisateljev so slabo grajena. Ideja je čestokrat tendenciozno vsiljena. Knjiga te vrste ni umetniško delo, marveč agitacijska brošura... Tudi Gladkov je bil istih misli: »Se zmerom smo samo na pol izobraženi. Priznati moramo, da imamo še šibko kulturo. Klasične kulturne stopnje še nismo dosegli. Naše knjige ne zadovoljujejo bralcev. Junaki so blede podobne, ki se nikakor ne dajo primerjati s tipi Turgenjeva, Tolstoj, Dostojevskega. Na novooblikovanih junakih petletke nekaj manjka...« — Kadarkoli prebiram kakega velikega zapadnega pisatelja, me zagrabi želja za resnično mojstrovino...« je zaklical Kasil.

Tudi o tematiki je bil govor. Snov za književna dela nudijo zlasti industrializacija, mehanizacija, kolektivno gospodarstvo in tip novega človeka. Toda malo del o teh predmetih je dobrih. Tvorci teh del ali preslabo poznajo junaka, ker pač izvirajo iz drugačnih ljudskih plasti, ali pa nimajo izbrušenega okusa za literarna dela. Skratka, njihovi junaki so povečini same ponesrečene figure, literarni pa je — pisarniški. Čestokrat se tudi zgodi, da živi junak dvojno življenje. V enem je revolucionar, v drugem pa vsakdanji meščan iz prejšnjih časov. Med obema ni nobene zveze. Ni torej enotnega tipa. Čestokrat se loti mlad avtor povsem neznanega predmeta. Recimo: »Seja evropskega kapitalista«. Pisec pozna ta naslov samo iz karikature na lepaku. Javno, da ne bo napisal dobrega dela. Ali drugi primer: »Lirik pošlje svojo Muzo nad Dneprostroj in lično podoživlja orjaške električne naprave.« Take in podobne teme ne strani sovjetske literature je prinesel kongres na dan.

O kritiki je spregovoril Gorki nekaj grenkih besed: da je brez daru in znanja. Ker nimajo svojih kritiki lastne kritično-filozofske ideje, se zgolj igrajo s citati iz Marxa, Engelsa in Lenina, ne da bi pri tem opazili vsakodnevno življe-

Umesten ukrep proti pijančevanju

Kamnik, 19. septembra.

Venomer tožimo o slabih časih, o krizi in o pomanjkanju denarja, vzporedno s tem tamnjem na navajamo številne primere o veseliceh, zabavah, kalilih nočnega miru, pretepih in pobožih, ki jim je kumoval alkohol in ki zopet kažejo, da je še vedno dovolj denarja, vsaj za alkohol. Svoječas smo navajali statistiko o raznih žalostnih prestopkih in omenili pri tem udobnost, ki jo uživajo ponekod zastran policijske ure. Kamnik ima kot letoviško mesto tudi v tem pogledu nekatere prednosti, ki jih pa seveda ne smemo izrabljati, če si nečemo nakopati jeze strogih paragrafov.

Pa naj bo že stvar taka ali taka, glavno je, da imajo meščani ponoči mir in da jim nihče ne daje povoda za pričože. Tisti, ki propagirajo borbo proti čezmernemu popivanju in vsemu, kar je s tem v zvezi, pa bodo gotovo z zadovoljenjem sprejeli na znanje naredbo, ki jo je izdala neka kamniška tovarna svojim delavcem. V naredbi opozarja uprava tovarne delavstvo na današnje težke

čase ekonomske krize, ko je povsod toliko brezposelnih, ki si ne morejo zaslužiti niti najskromnejših življenjskih potrebščin. Tovarna mora skoro vsak dan odklanjati prošilce, ki prihajajo od vseh strani s prošnjami za sprejem na delo, zato bi bilo pač neodpustljivo, če bi tovarniški delavci lahko miselno s prekomernim popivanjem zapravljali težko prislužen denar, ki bi ga drugi gotovo obrnili v boljši namen. Tovarna opozarja delavstvo, da bo vsak primer čezmernega popivanja in raznih prestopkov, ki so s tem v zvezi (pretepi itd.), kaznovala s tem, da bo delavec takoj in brez nadaljnega odpuščen iz službe.

Prepričani smo, da tovarna pač nikoli ne bo imela povoda poseči po tej naredbi, saj se naše delavstvo samo dobro zaveda, kakšne dolžnosti do sebe in do bližnjega mu nalagajo sedanji težki časi. Na vsak način pa je ukrep kamniške tovarne prav hvalevreden in zasluži, da ga postavimo za zgled in v posnemanje marsikje, kjer bi bil že davno potreben.

Proslave 15 letnice osvobojenja Slov. krajine ne bo

Z odlokom kraljevske banske uprave v Ljubljani je nameravana proslava v dneh 22. in 23. t. m. v Dol. Lendavi prepovedana. O tej prepovedi obveščamo tem potom (ker je premalo časa) vse osebo vabljene goste in vso javnost. Kdaj se bo ta nameravana proslava vršila, se sporoči naknadno. — Odbor.

Pogreb župnika Ivanca

Sladka gora pri Šmarju, 18. septembra.

V petek je naš srčno dobri gospod župnik šel maševal v domači cerkvi. Kmalu ga je prijel, vendar je prepoznal nekaj pomoči v bolnišnici. Komaj je prišel v celjsko bolnišnico, je že izdihnil svojo blago dušo. Prvotno je bilo v načrtu, da bo pogreb v Šmarju, ker pa je bila želja vseh faranov, naj njihov duhovni pastir najde svoj poslednji dom tam, kjer je 15 let delal za svoje ovčice, so zemске ostanke pokojnega pripeljali sem, kjer je danes nastopil svojo zadnjo pot. Kako je bil naš gospod župnik priljubljen med svojimi farani, je pričel njegov veličastni pogreb, katerega, lahko rečemo, se je udeležila vsa župnija. V cerkvi se je v lepih besedah poslovil od pokojnika g. župnik Kolenc iz Št. Vida, ki je opisal rajnega kot vzglednega, vedno za vse dobro vnetega dušnega pastirja. Pogreba se je udeležila tudi številna duhovščina iz domače in sosednjih dekanij. Pogrebne obrede je opravil g. dekan Lom iz Šmarja. Pokojnika so nosili gasilci, ki so se tudi v večjem številu udeležili pogreba, v sprevedu je šla Marijina družba z zastavo, šolski otroci s Sladke gore in Lemberga pod vodstvom svojega učiteljskega. Pred župniščem in ob grobu so mu zapeli v slovo domači pevi, v kratkih besedah se pa od rajnega poslovil g. dekan Lom. Sedaj počiva med svojimi ovčicami, katere je vedno ljubil in zanje vse storil. Naj mu Bog obilo poplača vse, kar je dobrega storil v svojem življenju.

Planinski dom pri Sv. 3 kraljih na Pohorju

Otvoritev v nedeljo, 23. sept.

Na predvečer, dne 22. septembra, bo kresovanje in prižiganje raket. — V nedeljo, 23. septembra, ob 10 slovesna sv. maša v cerkvi Sv. Treh kraljev, po sv. maši otvoritev »Planinskega doma« ter zabijanje žeblice v spominski steber. Sodelujejo: Planinska godba ter pevski društvi »Lipac« in »Svoboda« iz Slovenske Bistrice. Za dobra jedila in izvrstno vino je preskrbljeno.

Dostopi: iz Slovenske Bistrice čez Tinje 3 ure; čez Šmartno na Poh. 4 ure; čez Sv. Arah 3 ure; od Peska 3 ure (nova pot); od Smolnika čez Baigot 3 ure; iz Oplotnice prek Kebelj 2 uri. Vsi dostopi so novo markirani. — Avtomobili vozijo čez Šmartno na Pohorju od Ramsake, kjer bo postajališče za avtomobile. Od Ramsake k Sv. Trem kraljem samo ena ura hoje. — K vlakom ob 21.44 v Maribor in ob 22.24 proti Ljubljani bo vozil iz Slovenske Bistrice mesto na postajo Slovenska Bistrica avtobus. — Za prenočevanje bodo urejena skupna prenočišča.

Otvoritev bo ob vsakem vremenu. — Vsi ljubitelji planin vlnudno vabljani!

Podaljšanje prometa izletniških vlakov

do 15. oktobra 1934

Na splošno željo potujočega občinstva se podaljša promet izletniških vlakov do 15. oktobra 1934 na sledečih progah:

Ljubljana, gl. kol.—Bistrica, Boh. jezero; Jesenice—Rateče—Planica; Kranj—Tržič; Ljubljana, gl. kol.—Kamnik, mesto; Ljubljana, gl. kol.—Karlovec; Grosuplje—Kočevje; Trebnje na Dol.—Št. Janž na Dol. in Novo mesto—Straža—Toplice.

Na navedenih progah se bo vršil ob nedeljah do 15. oktobra 1934 promet potniških vlakov v do sedanjem obsegu in po voznem redu, kot se je vršil dosedaj ob nedeljah in praznikih.

Na Gorenjsko odhaja izletniški vlak iz Ljubljane gl. kol. ob 5. uri 10 min. s priklučkom v Kranju za Tržič in na Jesenicah za Bistrico—Boh. jezero in Rateče—Planico, ter se vrne v Ljubljano gl. kol. ob 22. uri 05 min. s priklučkom iz Bistrice Boh. jezero, Rateče—Planica in Tržiča.

Poleg tega vozi do 15. oktobra na progi Jesenice—Rateče—Planica ob nedeljah potniški vlak, ki odhaja iz Jesenic ob 20. uri 55 min.

Zato pa izostane do 15. oktobra 1934 ob nedeljah na progi Jesenice—Rateče—Planica mešani vlak, ki odhaja iz Jesenic ob 6. uri 16 min. ter na progi Kranj—Tržič potniški vlak, ki odhaja iz Tržiča ob 19. uri 05 min. in potniški vlak, ki odhaja iz Kranja ob 19. uri 49 min.

Proti Kamniku odhaja izletniški vlak ob 5. uri 48 min. iz Ljubljane gl. kol. in se vrača iz Kamnika ob 21. uri. Zato pa izostane do 15. oktobra ob nedeljah potniška vlaka z odhodom iz Ljubljane gl. kol. ob 6. uri 08 min. ter iz Kamnika ob 7. uri 25 min.

Na Dolenjsko odhaja izletniški vlak ob 5. uri 44 min. iz Ljubljane gl. kol. in ima zvezo proti Kočevju, št. Janžu na Dol. in Straži—Toplicam. Pri povratku odhaja iz Karlovca ob 17. uri 03 min. in prihaja v Ljubljano gl. kol. ob 22. uri 08 min. s priklučki iz Kočevja, št. Janža na Dol. in Straže Toplice.

Zato pa izostane do 15. oktobra ob nedeljah na progi Ljubljana gl. kol.—Karlovec potniški vlak, ki odhaja iz Ljubljane gl. kol. ob 7. uri 32 min. s priklučki na stranske proge ter v obratni smeri potniški vlak, ki prihaja v Ljubljano gl. kol. ob 20. uri 36 min., ter na progi Trebnje na Dol.—Novo mesto mešani vlak, ki odhaja iz Trebnjega ob 6. uri 55 min., ter v obratni smeri mešani vlak, ki odhaja iz Novega mesta ob 8. uri 34 min.

Vsi navedeni izletniški vlaki vozijo vsako nedeljo do 15. oktobra in vozijo torej zadnjič dne 14. oktobra.

Manifestacija Rdečega križa v Konjicah

Konjice, 16. septembra.

Po dolgem času so spet oživele zaspane Konjice, če ne na drugem, vsaj na dramatičnem polju. Spet se je zgrnila množica dobrega ljudstva v Društveni dom, da podpre velikopotezno akcijo Rdečega križa. Ob 9 bi se imelo vršiti predavanje o Rdečem križu, pa je bilo prelozeno na popoldan. Tako sta bila oba dela sporeda združena, kar je dalo še lepši izraz. Marljivi fantje so zelo okusno okrasili zborovalne prostore. Zborovanje, ki se je razvilo v pravo manifestacijo za Rdeči križ, je otvoril zdravnik dr. Gorčičar. Kongregacijska god-

nja. Sovi. kritika da je hroma in neživljenjska. Kritiki ne more biti svetovalec književnikom, ko se vendar sam ne zna kratko in jasno izraziti. Ali je neopredeljen ali strankarski. Nikakor ni zmogel, kazati književnosti pot, celo zapeljati bi jo ugnel. — Tudi Ehrenburg je nastopil proti kritiki, ki da ne zna ničesar drugega kakor polagati avtorje na rdečo ali črno posteli.

Prvi kongres sovjetskih pisateljev je sprožil torej nekaj važnih vprašanj, ki so tesno zvezana s sodobno književno tvornostjo v sovjetih. Med najvažnejšimi je gotovo vprašanje umetniških vrednot v literaturi: ni vse snov, potrebna je tudi odgovarjajoča posoda! Zatorej se bo zgodilo, da bo prihodnji sovjetski pisatelj porušil dosedanja tradicija trmaste izolacije med svojo in tkzv. meščansko kulturo, dasiravno so mu vili učitelji sovraštvo do nje, si jo bo vzel (vsaj v vrhovih evropske književnosti) kot primer prave moistrovine. Da to ni iluzija, pričajo besede Buharina, Gladkova, Kasila in drugih, ki so po desetletju in pol sprevideali, da ni umetnost beseda brez duha, pa najsi bo ta beseda tudi sovjetska; da pa je umetnost n. pr. Tolstojev delo, akoprav je tvorba še tako osvovljena meščana. Tudi za reformo kritike in celotnega književnega dela se je kongres zavzemal, kar vse je znamenje, da se pripravljajo v sovj. literaturi novi pogledi neposrednejšega, resničnega književnega ustvarjanja.

L. G.

Bogoslovni vestnik, XIV, zv. 2.

Izšel je 2. zvezek XIV. letnika »Bogoslovnega vestnika«, obsegajoč 84 strani. — V razpravi »Kje je umrl in bil pokopan Tomaž Hren« (str. 97—106) podaja prof. dr. Turk dokaz, da je škof Hren umrl 10. februarja 1630 v Gornjem gradu in bil tam pokopan v kripti, ki si jo je že leta 1612 dal pripraviti v tamošnji cerkvi. S tem dokazom je pisatelj popravil napačno poročilo Jan. Greg. Dolničarja, da je Hren umrl v Ljubljani, in napačno sklepanje Petra Radicea o prenosu Hrenovih ostanov iz Ljubljane v Gornji grad in njegovem nagrobnem

napisu. Dolničarjevo in Radicevo zmotno so prevzeli novejši pisatelji, kakor Orožen, Stegenski, Gruden, Pirjevec. — Drugo razpravo je napisal doc. dr. Odar o »Avstrijskem konkordatu« (str. 106 do 132). V 1. delu podaja zgodovinski razvoj avstrijske cerkvene politike od časa Marije Terezije in Jožefa II. preko konkordata leta 1855 in cerkvenopolitičnih zakonov leta 1874, ki so sledili za odpovedjo konkordata leta 1870, do novega konkordata. Ta zgodovinski pregled je silno važen za umevanje položaja katoliške cerkve v naših deželah. V 2. delu pojasnjuje pisatelj pomen novega konkordata iz leta 1933, ozirajoč se na prejšnje stanje in primerjajoč njegove določbe z drugimi konkordati iz najnovejšega časa. — V praktičnem delu nadaljuje dr. Odar svojo razpravo o »Verskopolični zakonodaji v kraljevini Jugoslavije« in podaja pregled ustave srbske pravoslavne cerkve (str. 132—163). To ni zgolj posnetek zakona z dne 16. novembra 1929 in ustave z dne 16. novembra 1931, marveč skrbna primerjalna študija, ki se ozira na prejšnje stanje, na ustroj drugih pravoslavnih cerkva in na katoliško cerkveno pravo. Naši duhovniki, ki morajo poznati ureditev pravoslavne cerkve, imajo v tej razpravi izborni pripomoček. — Prof. dr. Fr. Ušeničnik pregledno razlaga »Fakultete izpovednikov v izrednem sv. letu 1934—1935« (str. 163—169), povzema misli »O Katoliški akciji iz papeževnega pisma libonskem patriarhu« (str. 169—171) in podaja nekaj najnovejših odlokov sv. stolice (str. 171—173), med njimi odlod, da morajo prevodi svetopisemskih odlomkov, ki se v narodnem jeziku berejo pri službi božji, biti prepišani po stari latinski vulgati, to je besedilu, ki stoji v mašni knjigi. — Slovensna poročila zaključujejo zvezek (str. 173—188). — Novi zvezek »Bogoslovnega Vestnika« prinaša torej zelo bogato praktično in aktualno gradivo.

— Doraščajoči mladini nudimo jutraj čašico naravne »Franz Josefove« grenčice, ki dosega radi tega, ker čisti kri, žlečode in čreva, pri dečkih in deklicah prav izdatne uspehe.

ba, ki je danes prvič nastopila pod novim kapelnikom g. Edijem Turkom, je zaigrala državno himno. G. dr. Gorčičar je govoril o akciji in zgodovini Rdečega križa, o delu, ki ga ima in ga še čaka, ter o naši dolžnosti do njega. Predvsem se cilj njegove akcije druži z evangeliem današnje nedelje — o poglavitnih zapovedih. Končno je izrazil upanje, da nam bo pri izvajanjih naših načrtov pomagala Bog. Po burnem plesanju je stopil na oder predsednik društva Rdečega križa, g. arhidiakon Franc Tovernik, ki je predlagal udanostno brzojavko Nj. Vel. kralju in pozdravno brzojavko pokrovitelju Rdečega križa Nj. Vis. princu Pavlu. To je ljudstvo sprejelo z navdušenim odobravanjem.

Po odmoru se je pričela Vombegarjeva drama »Vrnitev«. Igra je bila tako zanimiva in mična, da je bilo ljudstvo prav zadovoljno. Igralci so se izbornost postavili. Med odmori je igrala kongregacijska godba. Vsa prireditelj je prav lepo uspeła.

»Hubertus« domače milo, da leno belo pecilo

Koledar

Cetrtak, 20. septembra: Evstahij in tov., mučenci.

Novi grobovi

† Smrt dolgoletnega »jogra«. V Senčurju pri Kranju je umrl v visoki starosti 90 let preužitkar Franc Novak. Veliko let je hodil na veliki četrtak v Ljubljano, kjer se je udeleževal kot eden od dvanajstih »jogrov« univarna nog starčkom. Bil je zgovoren in šaljiv mož, povsod priljubljen. Naj v miru počiva!

Osebnosti vesti

— Iz vojaške službe. Odrejeni so na službo v 5. odsek, I. oddelka inspekcije deželne odbrane inž. polkovnik Adolf Heilmann; na službo pri referentu topništva III. armijske oblasti topniški poročnik Stanko Varšek; za vršila dolžnosti upravnika skladišča 10. samostojnega top. divizionja topn. poročnik Ludvik Štok; za pomočnika II. oddelka voj. tehn. zavoda topn. kap. I. razr. Zvonimir Svoboda; za vodnika I. diviz. 27. topn. polka topn. podporočnik Emil Cof; za vodnika brezžičnega bataljona telegraf. polka inž. kap. II. razr. Leonid Vercinski; za upravnika skladišča slavosko-brodске garnizijske uprave voj. pisar IV. razr. Josip Stopić; na službo v štab 3. zrakoplov. polka zrakopl. kap. I. razr. Josip Lankas; za opazovalca zrakoplovne skupine zrakopl. kap. II. razr. Anton Suh; za vršila dolžnosti upravnika tehn. skladišča v zrakoplovno-tehničnem zavodu peh. kap. I. razreda Anton Albert; za poveljnika aeroplanske delavnice 6. zrakoplov. polka nižji vojni tehn. uradnik II. razr. zrakoplovno-tehnične stroke Anton Rudl; za upravnika tehn. materiala tehn. skladišča 1. zrakopl. polka zrakopl. por. Viktor Gliha; na službo k voj. delegaciji pri prom. ministstvu topn. por. Maks Kosovinc; za poveljnika 2. čete poveljstva aerodroma 6. zrakoplov. polka zrakoplovni kap. II. razr. Leo Bradaska; na službo v štabu zrakopl. poveljstva vojske zrakopl. kap. I. razr. Josip Krvarič in za vršila dolžnosti upravnika tehn. skladišča 2. zrakopl. polka zrakopl. por. Rudolf Horvat.

Ostale vesti

— Kongres Ferijalnega Saveza na Bledu. V nedeljo, 23. t. m. bo kongres FS. Vabimo vse delegate dravske banovine, da se javijo na Bledu pri tovarišu Verbolecju v hotelu »Union« že v soboto zvečer ali vsaj v nedeljo zjutraj. V nedeljo se vozi izletniški vlak Vabimo tudi vse druge ferijalce, da se udeležijo tega kongresa. Delegati imajo ¼ vožnjo. Vsak naj kupi pol karte, ter je ne odda na postaji Lesce-Bled. — Odbor FSD.

— Pregled motornih vozil, ki služijo javnemu prometu, za drugo polletje 1934 za področje okrajnega načelstva v Kamniku bo dne 24. t. m. od 8—12 v Ljubljani pred upravo policije, Šubičeva ulica in ne v Kamniku, kakor je bilo prvotno določeno.

— Pri žolčnih in boleznih na jetrih, žolčnem kamnu in zlatenici urejuje prebavo naravna »Franz-Josef« grenčica na naravnost najpopolnejši način. Klinična izkustva potrjujejo, da je povsem učinkovito domače zdravljenje s »Franz-Josef« vodo, če se jemlje zjutraj na tešče, pomešana z malo tople vode.

— Roblekov Dom na Begunjski bo ob nedelji, 23. t. m. dalje odprti in oskrbovan od vsake sobote popoldne čez nedeljo vse dotlej, dokler ne zapade sneg. Obmejne izkaznice niso potrebne.

— Prošnje akademikov za sprejem v Oražnov dijaški dom in za podelitev brezplačne hrane. Po sklepu upravnega odbora Oražnovnega dijaškega doma v Ljubljani dobi tudi v zimskem semestru šolskega leta 1934-35 večje število revnih akademikov tukajšnje univerze brezplačno kosilo v Akademskem kolegiju, odnosno Javni kuhinji pri Delavski zbornici. V prvi vrsti bi prišli pri tem oni akademiki v pošte, ki bi zaradi pomanjkanja prostorov ne mogli biti sprejeti v dom, vendar pa prosto stanovanje ne izključuje brezplačnega kosila, če so gnotne razmere dotičnega akademika zelo neugodne. Prednost imajo v vsem medicini in nezakonski rojeni. Za obe ugodnosti (brezplačno stanovanje in kosilo) se prosi v eni prošnji, podčrtati pa je treba ugodnost, ki jo prošilec v prvi vrsti želi. Prošnje morajo biti opremljene z izpričevali o položajih poslednjih izpitih (kolokvijih), pri začetnikih z izpričevalom o višjem tečajnem izpitu, pri vseh z ne nad eno leto stari in po pristojni davčni upravi potrjenim ubožnim izpričevalom (premoženjskim izkazom) ter s krstnim in rojstnim listom. Oziralo se bo le na ubožna izpričevala (premoženjske izkaze), ki vsebujejo vse za presojo siromašnosti potrebne podatke. Radi lažje preglednosti naj bodo sestavljene prošnje po enotnem obrazcu. V levem robu prošnje naj označi prošilec svoj priimek in ime, pod tem fakulteto in dovršeni semester, v desnem robu pa ugodnosti, ki jih je užival v preteklem semestru. Povdariti je treba okoliščini, ki sprejem posebno priporočamo, na primer: nezakonski sin, izredna ubožnost, odlični uspeh v študiju i. t. d., navesti pa tudi eventualne podpore, stipendije, ki jih uživa prošilec, bodisi od kakke druge ustanove, bodisi od države ali samopoprave. Upravni odbor O. D. D. opozarja na § 1 hiš-

Kot v nebesih počuti se, kdor

PROIZVOD UNION. ZAGREB

nega reda za Oražnov dijaški dom, ki se glasi: »Zelja blagopokojnega dr. Oražna je bila, pripraviti slušateljem medicinske in eventualno drugih fakultet preprosto a kolikor možno prijetno bivanje v dijaškem domu, da se nemoteno posvetijo svojem strokovnemu študiju, da tako koristijo sebi in domovini. Zato bodi vsakemu stanovaleca skrb, da bo sožitje v dijaškem domu urejeno in mirno, vedenje kolegijalno in v obče vzgledno.« Zato pričakuje, da se javijo kot prošilci le dijaki, ki se hočejo vedno in povsod ravnati po ustanoviteljnih željah. Nekolkovane prošnje naj bodo naslovljene na: Upravni odbor Oražnovnega dijaškega doma v Ljubljani (univerza), ki jih bode sprejemal do 3. oktobra t. l. Vse prošnje, ki bodo vročene upravi po tem datumu, se ne bodo vpoštevale. Nezadostno frankirani prošnji uprava ne bo sprejemala.

— Zakaj se zastrupljate z raznimi falsifikati, ko dobite za slučaj bolezni prebavnih organov naravno, domačo JORDAN grenčico. Glavno skladišče Belgrad, Kn. Mihajlova 16.

— Iz Jugoslavije izgnana. Češkoslovaška državljan, trgovska pomočnik, 20 letni Jan Gabriel in 21 letni Mihael Minařík sta izgnana iz Jugoslavije za dobo dveh let.

— Praktična knjiga! — Sadno vino ali sadjevec, spisal M. Humeč, založila Jugoslovanska knjigarnica v Ljubljani: cena izvoda je 10 Din. Knjiga je prirejena po najnovejših virih in lastnih izkušnjah. Nudi bogata navodila, kako sadjevec izdelujemo, kako z njim ravnajmo, da dobimo okusno, zdravo in stanovino pijačo. Knjiga se peča tudi z izdelavo kisa in uporabo sadnih tropin, da ne pridejo v nič; opremljena je z 42 podobami. Vsem sadjarjem to izvrstno brošuro najtopleje priporočamo.

— Našim zvestim odjemalkam poročamo, da smo začeli izdelovati pečilni prašek in vanilinov sladkor pod znamko »Pekatec«, ki bo tudi prvovrsten izdelek. Nadejamo se, da nam bodele tudi v tem izdelku naklonjene. Tovarna »Pekatec«.

— Pri revmatizmu v glavi, ledjih, plečih, živčnih bolečinah v kolkih, ušesu (Hexenschuss) se uporablja naravna »Franz Josefova« voda z velikim pridom pri vsakdanjem izpiranju prebavnega kanala.

Naznanila

Ljubljana

1 Izlet služkinj na Rožnik. Zberemo se v nedeljo ob 15.30 pri Lurški Mariji pod Rožnikom. Na Rožniku bodo pece litanije z blagoslovom. Vabimo članice in vse ostale, da se udeležijo v obilnem številu. — Poselska zveza.

1 Esperantski tečaj za začetnike se bo letos vršil dvakrat tedensko v prostorih Društva trgovske šole, Kongresni trg 2, II. Pričetek tečaja bo v sredo, dne 26. septembra ob 19.30. Učnina 15 Din. — Klub esperantistov v Ljubljani.

1 Pevski zbor Glasbene Matice, Drevi vaja za ženski, jutri za moški zbor, obakrat ob 20.

1 Podporno društvo državnih in banovinskih uslužbenec dravske banovine ima svoj izredni občni zbor v ponedeljek, dne 8. oktobra t. l. ob 19.30 v gostilni Birk Josip, Borštnikov trg št. 2 v Ljubljani. Dnevni red: Poročilo o stanju bolniškega sklada in predlog o regulaciji mesečnih prispevkov za božični sklad. V slučaju nesklepnosti se bo vršil pol ure pozneje istotam z istim dnevnim redom nov izredni občni zbor, ki bo sklepal veljavno ne glede na število prisotnih članov.

1 Nočno službo imata lekarni: Dr. Piccoli, Tyrseva cesta 6; mr. Bakarčić, Sv. Jakoba trg 9.

LJUBLJANSKO GLEDALIŠČE

OPERA (Začetek ob 20)

Sobota, 22. septembra: Tosca, Gostaje grčena Vera Majdičeva. Izven. Znižane cene.

Nedelja, 23. septembra: Traviata. Izven. Znižane cene od 30 Din navzdol.

Ponedeljek, 24. septembra: Zaprti.

Cetrtak, 27. septembra: Hecančina. Premiera. Otvoritev sezone. Izven.

Sprejema se še vedno abonma, in sicer za red A, B in C pri blagajni dramskega gledališča dnevno od 9 do 12 in od 15 do 17. Abonma se plačuje v desetih zaporednih obrokih.

Radio

Nacionalna ura

Dne 20. septembra bo v nacionalni uri predaval g. Stanko Vinaver o Jakobu Grimmu in njegovem pomenu za naše narodno pesništvo. Jakob Grimm se je s posredovanjem Slovenca Kopitarja seznanil z Vukom Karadžićem in na ta način spoznal neprecenljivo vrednost srbske narodne pesni, za katero je delal vedno največje propagande. Pomagal je Karadžiću pri njegovem delu, prevajal Karadžićeve slovnične in jim pisa predgovore. Karadžić in Grimm sta imela obirno korespondenco.

Programi Radio Ljubljana:

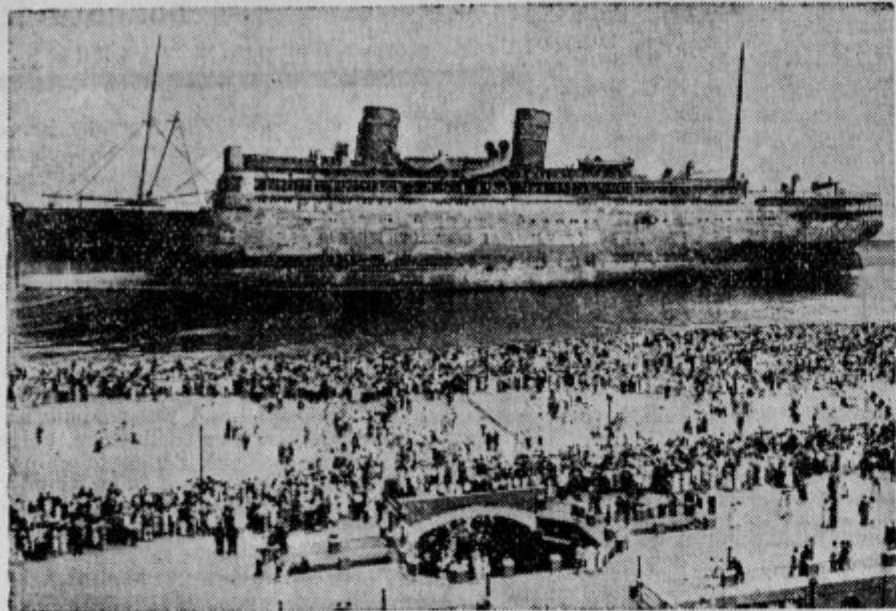
Cetrtak, 20. septembra: 12.15 Nekaj okroglih za boljšo voljo (plošče) 12.50 Poročila 13.00 Cas, razni plesi v koncertnih prireditvah (plošče) 18.00 — 20. september 1934: (Branko Kozine) 18.20 Pogovor s poslušalci 18.50 Plošče po željah 19.10 Jakob Grimm in naša nacionalna Plošča 19.30 Literarna ura: Mismo Kranje, »Pesem čiste« (prof. France Vodnik) 19.50 Cas, jedilni list 20.00 Koroška ura 20.20 Koroške narodne na plošah 20.40 Radijski orkester 22.00 Cas, poročila, harmonika solo (g. Kokali).

Drugi programi:

CETRTAK, 20. septembra. Belgrad: 20.30 Simfonični koncert orkestra kraljeve garde — Zagreb: 20.30 Prenos iz Belgrada — Dunaj: 19.30 Radijski orkester 20.50 Glasbena slavnost ob 10 letnici dunajske postaje 22.00 Sramel 23.20 Jazz — Budimpešta: 19.20 Orkester 20.00 Predavanje 21.10 Koncert na dveh klavirjih 22.30 Plošče 23.00 Glasbena glasba — Milan-Test: 20.45 Opera »V pravilnem svetu«. Kosec — Rim-Bari: 20.45 Orkestrina in klavirska glasba 22.30 Glasbena glasba — Praga: 19.10 Glasba za otroke 20.10 Češka glasba, prenos iz Koppenhagena 22.35 Godba na pihala — Brno: 19.50 Srame 20.30 Radijska revija »Manevri« — Bratislava: 20.00 Igra »Jubilej« 20.35 Orkestralni in vokalni koncert — Varšava: 20.00 Lalka glasba 21.00 Orkestralni in vokalni koncert 22.15 Plesna glasba — Berlin: 20.15 Plesni in zabavni večer — Bratislava: 19.00 Plesna glasba 20.10 Peter Hillé, pozabljeni nemški pesnik — Lipsko: 18.20 Koncert del P. Linkeja 20.10 Pestra glasba 21.00 Igra »Propovedani sadovi« — Frankfurt: 20.10 Orkestralni koncert 21.00 Radijska balada — Monakovo: 20.10 Opera »Fidelio«, Beethoven — Stuttgart: 20.10 Služba za kupca.

Ostanki nesrečnega parnika „Morro Castle“

Molek rešene brodolomke

Zogljenezi parnik »Morro Castle«. Zgoreli ameriški parnik »Morro Castle« so privlekli na sipine obrežja New Jersey blizu Asbury parka. Od vseh strani prihaja na stotine ljudi gledat nesrečno ladjo, ki je postala usodna za 170 človeških življenj. — Na desni sliki vidimo nekaj trupel popotnikov z nesrečne ladje, katere so potegnili iz morja.

Kaj pripoveduje brodolomka

»Osservatore Romano« poroča o zanimivi podrobnosti iz strašne noči, ko je gorel ameriški parnik »Morro Castle«.

Med nekaterimi drugimi rešenimi je bila rešena tudi Američanka miss Marion Slack. Ta je poročevalcu lista »Osservatore Romano« to-le povedala: »Imela sem pri sebi molek, ki ga je blagoslovil sam svet oče. V trenutku največje groze in nevarnosti sem molek dvignila proti nebu. V tem se je zgrnilo okrog mene kakih deset popotnikov in vsi smo začeli skupaj moliti. Med tem se je ladja nagnila in vsi smo se zakotalili po tleh. Pri tem mi je nekdo iztrgal molek iz rok, a križ mi je ostal

v roki. V tem hipu me je zgrabil mornar in me vrget v vodo, iz katere me je potegnila v čoln posadka rešilnega čolna. Križ mojega molka me je rešil. V veden spomin ga bom hranila na tisto strašno noč.«

Iz Newyorka poročajo, da so v blagajni blagajnika parnika »Morro Castle« našli demante in bisere, ki so neizmerno veliko vredni. Bili so last neke popotnice, ki jih je dala shraniti v ladijsko blagajno. Ta popotnica je bila tudi rešena. Pravi, da so demanti namenjeni za pomoč kubanskim političnim beguncem v Newyorku.

Pet let med ljudožrci

Deset Evropejcev požrli kanibali

Usoda evropske znanstvene ekspedicije v južni Ameriki

Iz Ekvadorja poroča Reuterjev poročevalski urad to-le senzacionalno novico:

V civilizirane kraje se je po desetletnem bivanju v džunglah Amaconke vrnil dr. Hermann Huth, ki je edini izmed 24 članov ekspedicije ostal živ.

Dr. Huth pripoveduje stvari, ki bi se dandanes zdele kar nemogoče. Pravi, da so Indijanci rodu Boro. plemena Džibaro, med katere je ekspedicija

zašla, še ljudožrci. Ti so napadli ekspedicijo ter ubili voditelja dr. Otona Schulza in še devet drugih tovarišev ter jih požrli. Trinajst tovarišev pa je pobrala med potjo strašna malarija ter še strašnejši napori in pomanjkanje.

V dr. Schulzevi ekspediciji je bilo 24 antropologov, naravoslovcev in botanikov. Hoteli so preiskati nezdruženo in naseljeno južnoameriško ozemlje med reko Amaconko in reko Putomay. Ekspedicija je leta 1924 krenila iz Cuzca (v republiki Peru). Leta 1927 je živelo le še 11 mož. Ko je enajstotica prišla do reke Pastaca (v vzhodnem Ekvadorju), so jih napadli ljudožrci Džibaro in vse pomorili.

Dr. Schulz je padel prvi. Dr. Huth je omedlel, ko je videl, kako pobijajo njegove prijatelje. Zavezala se je zanj neka Indijanka, ki ga je tako rešila gotove smrti. Seveda jo je moral za to vzeti za ženo. Tako je ušel strašni usodi svojih tovarišev.

Med temi ljudožrci je dr. Huth prebil celih pet let kot »čarovnik«. Imel pa je večne težave z indijanskim »čarovnikom«, kateri je od Hutha zahteval vedno novih »čudežev«. Njegovo življenje je bilo še vedno v nevarnosti. Zato je sklenil pobegniti. Nekega dne so bojovníki odšli, pa jo je tudi on pobral z ženo vred. Tri mesece sta blodila po neprehodni džungli, dokler nista našla na neko misijonirsko in bila rešena.

Krotilec. »Ali je res, da se ne upate poročiti?« vpraša nekdo znanega krotilca živali.

»Da, da, bojim se, da moja umetnost ne bi zadostovala.«

Nova ura — nova iznajdba

Že 400 let ure napačno gredo!

Iz Karlovih Varov poročajo o zanimivi iznajdbi ravnatelja Türmerja, ki je iznašel novo uro.

Ravnatelj Türmer je svojo iznajdbo takole pojasnil: »Že 400 let naše ure napačno gredo! Kdo bi si bil mislil, da se naše stare, dobre ure tako narobe obračajo. Prav tako narobe gredo, kakor je včasih tudi človeštvo narobe mislilo, da sonce vzhaja in zahaja ter da zemlja stoji. Tej napačni domnevi moramo pripisovati, če tudi današnje ure še napačno gredo. V tem trenutku, ko je veliki astronom Kopernik razložil človeštvu, da je zemlja okrogla ter da se vrti okrog svoje osi od zahoda na vzhod in s tem dela dan in noč, je tudi prišel čas, da bi bili svoje ure morali preurediti. In čudno je, da celih 400 let tega nihče ni storil. S pomočjo dveh sodelavcev se mi je sedaj posrečilo dokazati, da kazalci dosedanjih ur narobe kažejo in da se bo nova ura morala obračati v nasprotno smer. S tem obenem sem rešil tudi doslej nerešeno vprašanje ure svetovnega časa. Na moji novi uri bo vsakdo lahko vedno videl, koliko je po vsem svetu v posameznih časih, v posameznih deželah in v posameznih krajih ura. To pomeni revolucijo v urarstvu.«

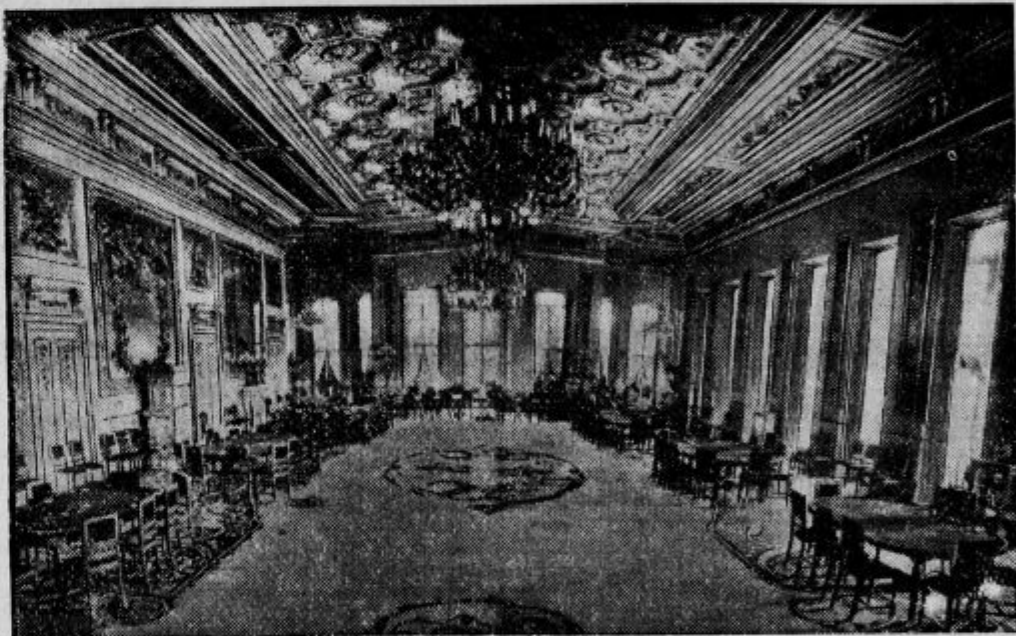
Nova ura je sestavljena iz ene trdne in ene premikajoče se plošče. Premikajoča se plošča nadomešča kazalec. Na tej premikajoči se plošči so zaznamovani vsi večji kraji in dežele. Na nepremakljivi plošči pa je kazalo, katero je razdeljeno na 24 ur. Premikajoča se plošča posnema resnično gibanje zemeljske oble ter kroži kakor zemlja od zahoda na vzhod, od leve na desno, torej narobe, kakor dosednji kazalec na uri.

Dober zakon. »Priznati moram, da ti, odkar si oženjen, ne manjka noben gumb več.«

»Da, da, že v prvem tednu me je naučila, kako se prišijejo gumbi.«

★ Zdravnik. »Pomisli, stric, včeraj so trije moji pacienti ozdraveli.«

»Prav ti je, zakaj se pa tako malo brigaš za svoje bolnike.«

Slavna dvorana turških sultanov. Velika dvorana v palači Jildiz, kjer so nekdanje stolovali turški sultani, bo sedaj kongresna dvorana medparlamentarne unije, ki bo zborovala v Carigradu.

Alja Rahmanova:

32

Zakoni v rdečem viharju

Dnevnik ruske žene

»Nam se pač zdi vse brezumno, prismojeno, kar se sedaj na Ruskem godi,« je rekel profesor Vinogradov. »Toda morda je ravno v razrušitvi skrta nujnost, morda mora naš rod propasti, da se pripravi nov rod, ki se bo poglobil v praglobine ruske bitnosti in bo zmogel videti to, za kar smo mi oslepele, ker čutimo preveč po zapadno evropsko. Boljševizem bo propadel, ker blaznost nikdar ne more biti trajen siletem; toda grozote boljševizma so bile morda potrebne, kakor je potrebna šiba tistemu, ki je zgrešil pravo pot!«

Ne smemo, kajpak, misliti nase. Res je, vsa naša inteligenca, vsa naša kultivirana vrhnja plast bo propadla do temeljev. Toda, ali se ne bo tako odprla pot novim silam, ki bodo vznikale iz ljudskih globin?

Da se bo rusko ljudstvo zopet zbudilo iz svoje blaznosti in se izpregovorilo svojo besedo, o tem sem prepričan tudi jaz. In ker je že naš spoštovani Matujev Arhipič citiral Turgenjevo pesem v prozi, naj še jaz deklamiram neki drugi teh čudovitih umotvorov kot izraz vere v bodočnost našega ljudstva:

V dneh razdvojenosti, v dneh težkih misli o usodi moje domovine, si ti edini bil moja opora, o veliki, mogočni, resnični in svobodni ruski jeziki! — Ko bi tebe ne bilo — kdo bi ne zdvojil pri pogledu na to, kar se dogaja v domovini?

Toda, ni si mogoče misliti, da bi bil tak jeziki dan nevelikemu narodu...«

»Glede na rusko sfigo in na rusko govorico je bilo vse dobro povedano,« je pripomnil Georgij

Aleksandrovič; »in tudi glede na besedo, ki jo bo rusko ljudstvo še izpregovorilo. Toda preden se to zgodi, nas čakajo še marsikatera presenečenja. Nikdar nisem podcenjeval ruskega ljudstva. Vzeli ga moramo, kakršno je, in mu ne pripisovati večje zagonetnosti nego je v resnici. Iracionalnosti, ki je skupna vsemu človeštvu, ne smemo razglasiti kot rusko posebnost. Bitnost in usoda vsakega ljudstva sta zaviti v temo; čemu naj torej ravno rusko ljudstvo zagrinjamo s posebno mistično krepko?«

In dalje, ali so bila res nujna ta nemišlena grozodejstva, da se ustvari nekaj novega? Dočim čakamo, da izpregovorijo rusko ljudstvo svojo besedo, propada vse dobro, lepo in bistveno, kar je stvorila rasa v nešteti rodovih. Umislite se vendar v bistvo boljševizma in videli boste: boljševizem je smrt. Vsi naj imajo iste misli, ista mnenja, isto obliko! Boljševizem je sirovost, opoklost na čisti kulturi, idijotsko nepoznanje temeljnih dejstev psihologije in zgodovinskega dogajanja. Povratek v stanje duševne prvotnosti, ki se pred njim zgraža vsak misleč človek. Reklo se je, da bo pot prosta za nove sile! Kje pa je zapisano, da mora tisti, ki si hoče omiko pridobiti, poprej ubiti onega, ki si jo je že pridobil? Ali res ni mogoče, da bi se dvignila nižja plast, ne da bi bilo treba žrtvovati brezumne hektombe sil in življenj? Mar ne bi normalni, počasni razvoj privedel do istega cilja laže in temeljiteje? Boljševizem je uničenje vsega živega, vse svobode in individualnosti, vsega stvariteljnega in Rusija je ogromna ječa.

Kakršen pop, taka župnija, pravi pregovor. Le pogledajte malo okrog sebe, kdo vodi sedaj našo Rusijo! Le ogledajte si vse te »odgovorne«, in spoznali boste, da Rusija mora biti nesrečna pod takimi voditelji. O teh voditeljih naj vas pouči prav zanimiv pogovor, ki sem ga imel z znanim zgodovinarjem, profesorjem Rožkovim. On je v do-

brnih odnosih z Leninom. Pomislite, zelo ga vznemirja, da je med voditelji toliko dvomljivih osebnosti. To je omenil Leninu in veste, kaj mu je ta odgovoril? Dobesedno to-le: »Naša stranka ni deklinski zavod. Delavcev v stranki ne smemo preprosti po ozkostrani malomeščanski morali. Često nam lahko koristi slepar prav zato, ker je slepar.«

Matujev Arhipič je trdil pravkar, da je rusko ljudstvo »bogonosilec« in ne more živeti brez Kristus. Povejte mi, prosim: kaj je vredno ljudstvo, ki svojo Kristusa brez pomisleka zamenja za kodrasto glavo Karla Marksa? Podtekli so mu novega boga in ne da bi si ga natančneje ogledalo. Mu hiti izkazovati isto čestitje kot malo prej staremu Bogu. Le pogledajte tiste »Rdeče količke« ali »Leninove količke« v klubih. Mar ni to isto, kar so bili prej oltarji? Moji dijaki kličejo sedaj celo Marksovo in Leninovo ime na pomoč kot prej božje!

Naša bodočnost je brezupna. Te sfinge, vsi ti Sidorji in Semjoni se nam rogajo z našo znanostjo vred. Naša znanost jim je abotno, prazno igračkajo. Z njimi vred moramo pasti v kolektivno opoklost, zakaj fizično moč imajo, da nas k temu prisilijo; če pa hočemo rešiti našo individualnost, našo miselnost, našo osebnost, moramo pobegniti v Evropo! To je naša usoda, usoda ruskega učnjaka...«

1. decembra 1921.

Otmari je danes naredil delni izpit državnega izpita. Kako sem vesela!

13. decembra 1921.

Pravkar sem prišla od izpita iz »Novejšje filozofije«; naredila sem ga »prav dobro«. Kako je dobro, da sem zopet doma po tej nevarni ekspediciji. Zakaj nevarno je sedaj imeti zvečer kaj opravka na naši univerzi. Velikansko posloplje je zavito v neprodno temo. Velike spretnosti je

treba, če hočete najti pot med gorami snega, ki pokrivajo prostrano dvorišče. Ljudje pravijo, da se ne morejo spominjati, da bi kdaj padlo toliko snega kot letos. Stopnice se majoje in so ponekod brez držaja. Kaj so te stopnice vse videle v poslednjih letih! Najprej vseučilišče, potem vojašnico za Rdeče, za anarhiste, za Bele, zopet za Rdeče! In vsi ti stanovniki niso imeli najmanjšega ozira, pustošili so in uničevali, kjer so le mogli. Zdaj se je zopet vselilo vseučilišče, toda na popravila, tudi najnujnejša, nikdo ne misli. Najnevarnejše je na prednjih stopnicah, ki so tu in tam popolnoma podrti. V vsem posloplju zvečer ne gori nobena luč.

Dolgo sem rabila, da sem se dotipala do predavalnice, ki sem jo iskala. Tedaj se ravno odpro vrata in vun pride dijakinja Petrova z bašlikom (kapuca z dolgimi trakovi) na glavi, v kožuahu in visokih čevljih iz klobočevine; v roki je imela petrolejko, ki je pošastno razsvetljevala njen obraz. Bila je kakor škrtat iz grozotne pravljice. Za njo je šla liki procesija duhov dolga vrsta dijakov in dijakinj, ki so izgubili v temi. Zadnji je bil profesor Braun. Pristopila sem k njemu in ga opomnila, da me je hotel danes izprašati.

»Da, da,« je rekel, »v filozofskem seminarju se moramo zbrati. Matujev Arhipič in Vasilij Grigorjevič sta najbrž že tam. Toda, pomislite: Hišnik je posodil našo svetilko za neko predavanje, ki se bo končalo šele ob osemih, in zdaj je šele četrt na sedem. Tako dolgo kajpak ne moremo čakati. Če nimate nič proti, bomo imeli izpit v temi.«

Šla sva skupaj v tretje nadstropje, kjer je seminar za filozofijo.

»Ali ste slišali, kdaj bodo delili naslednji paket?« me je vprašal profesor spotoma.

»Ne,« sem odgovorila, dočim sem vso pozornost obračala v to, da ne bi kam zadela ali se spotaknila.

MALI OGLASI

V malih oglasi velja vsaka beseda Din 1.—; žentovanjki oglasi Din 2.—. Najmanjši znesek za mali oglas Din 10.—. Mali oglasi se plačujejo takoj pri naročilu. — Pri oglasih reklamnega značaja se računa enkolonska, 3 mm visoka petlinna vrstica po Din 2-50. Za pismene odgovore glede malih oglasov treba priložiti znamko.

Službe iščejo

Izvrsten kuhar

išče primerno službo. Ponudbe pod »Prvovrsten kuhar« št. 10875 upravi »Slovenca« Maribor. (a)

Staroupokojenec

srednjih let, išče službo sluge, skladiščnika, nočnega čuvaja ali kaj primerne. Položi garancijo. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 10855. (a)

Kmečka deklica

šestnajstletna, siromašnih staršev, bi se rada izučila za šiviljo. Pomagala bi tudi pri drugih domačih delih. Nastop takoj. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 10854. (a)

Stanovanja

ODDAJO:

Prazno sobo

parket, elektrika, poseben vhod, oddam takoj. Kodeljevo, Klunova ulica št. 12. (s)

Pouk

Pouk v klavirju

prvovrsten, dajem po zmerni ceni. — Grem tudi na dom. — Pčelnikova, Gosposka ulica št. 4. (u)

Posrestva

Prodajam parcele

na vložne knjižice tukajšnjih denarnih zavodov, tudi Zadržne zveze. Jos. Orazem, Moste. (p)

Večjo vilo v Celju

prodajam na hranilne vloge. Ponudbe podružnici »Slovenca« Celje pod šifro »Ugoden nakup« št. 10876. (p)

Denar

Posredujem

denar na hranilne knjižice velikih denarnih zavodov Rudolfa Zore, Ljubljana, Gledališka ulica 12. (d)

Posojila

na vložne knjižice daje Slovenska banka, Ljubljana, Krekov trg 10 in Aleksandrova cesta 4-II.

Bančne vloge, akcije

kupuje, prodaja, lombardira najsolidneje: St. Prznik, Zagreb, Varšavska ulica 6, telefon 28-33.

Kupimo

Lovsko puško

dobro ohranjeno, kupim. Ponudbe z navedbo cene in kakovosti upravi »Slovenca« pod št. 1934/9. k

Vsakovrstno

zlatu kupuje

po najvišjih cenah CERNE, juvelir, Ljubljana Wolfova ulica št. 3.

Prodajmo

Železne postelje

vseh vrst, železne nočne omarice, mreže za postelje v lesenih in železnih okvirjih dobavlja in popravlja najceneje Strgulac Pavel, Gosposvetska c. 13 (Kolizej), Ljubljana. (l)

Kleklane čipke

večjo množino, vsled opustitve predmeta pod tovarniško ceno prodaja Železnikar, Marijin trg. (l)

Novo omaro, posteljo

in nočno omarico prodajam za 750 Din. Goljar, Gosposvetska 13. (l)

Telefon 2039

PREMOG KARBOPAKETE DRVA, KOKS nudi

Pogačnik

Bohoričeva ulica št. 5.

Usnjeni suknjiči

pumparce — najboljši nakup. A. Presker, Sv. Petra cesta 14.

Med

v pločevinastih posodah razpošilja po povzetju za 75 Din (5 kg) — Antun Milfajt, župnik, Brodjanec, p. Bizovac, Slavonija.

Glasba

Naprodaj

partija blehinstrumentov za 18 oseb — skupno ali posamezno. N. Hvaletič, kapelnik križ. glazbe — Opatovina 33, Zagreb. g

Auto-motor

Avtosopotnik

Kot avtosopotnik iščem avto. — Plačam dnevno pavšal. Hitre ponudbe na N. Stankov, Zagreb, Deželiceva 75. (f)

Tovarna kemičnih izdelkov v Hrastniku d. d.

javlja tužno vest, da je njen zaslužni, dolgoletni član upravnega sveta, gospod

Jurij Verovšek

veletrgovec itd.

danes, dne 19. septembra 1934 umrl. Velezaslužnemu in zvestemu sotrudniku ohranimo trajen in hvaležen spomin!

Uprava

tovarne kemičnih izdelkov v Hrastniku d. d.

Tvrška Schneider & Verovšek, trgovina z železnino, naznanja vsem znancem in prijateljem, da je bil po božji volji danes odpoklican k večnemu počitku njen dolgoletni družabnik, gospod

Jurij Verovšek

veletrgovec, podpredsednik Banovinske hranilnice, blagajnik Zveze trgovskih gremijev v Ljubljani itd.

in prosi, da bi ohranili neumornega sotrudnika v častnem spominu.

Predsedstvi Zveze trgovskih združenj za Dravsko banovino in Združenja trgovcev v Ljubljani sporočata, da je umrl član zveznega predsedstva, veletržec, gospod

Jurij Verovšek

Pokojnega tovariša, ki je bil 14 let zvezni blagajnik in je dolgo dobo odlično sodeloval v ljubljanskem trgovskem združenju, ohranimo v častnem spominu.

Zemeljske ostanke pokojnega spremimo k večnemu počitku v petek, dne 21. septembra 1934 ob 16. uri.

Slava njegovemu spominu!

URADNIŠTVO IN SOTRUDNIKI TVRDKE SCHNEIDER & VEROVSEK ZALUJEJO ZA SVOJIM DOLGOLETNIM VZORNIM SEFOM GOSPODOM

JURIJEM VEROVŠKOM

VELETRGOVCEM V LJUBLJANI

OHRANILI GA BOMO VEDNO V ČASTNEM SPOMINU!

Naznanjamo, da je umrl naš soustanovitelj in družabnik, gospod

JURIJ VEROVŠEK

veletrgovec,

ki ga ohranimo v trajnem, hvaležnem spominu.

Centrala za staro železo dr. z o. z., Ljubljana

IZPOLNILA SE JE VOLJA VSEMOGOČNEGA. PO SVOJE PLAČILO JE ODŠEL PO TRUDAPOLNEM DELU IN TEŽKI BOLEZNI NAŠ ISKRENOLJUBLJENI IN SKRBNI SOPROG, PAPA, STARI OČKA, STRIC, ZET, TAST IN BRATRANEC, GOSPOD

JURIJ VEROVŠEK

TRGOVEC

DANES OB 1/6. URI ZJUTRAJ, PRIPRAVLJEN S TOLAŽILI SV. VERE ZA POT V VEČNOST.

K VEČNEMU POČITKU GA SPREMIMO V PETEK 21. t. m. OB 16. URI IZPRED HIŠE ŽALOSTI, DALMATINOVA ULICA 2, NA POKOPALIŠČE K SV. KRIŽU.

PROSIMO TIHEGA SOŽALJA IN MOLITEV ZA POKOJ NJEGOVE DUŠE.

LJUBLJANA, DNE 19. SEPTEMBRA 1934.

ELA VEROVSEK, ROJ. FRANČIČ, SOPROGA.

MARIJA KOROSEC, ELA ZUPAN, ANICA, ŽORŽ, JOŽE, TONE, BETKA, BERTA, MARJAN, otroci; MIHAEL FRANČIČ, tast; DR. VIKTOR KOROSEC univer. prof., MIRO ZUPAN stavbenik: zeta; MARJANCA, vnukinja. OSTALO SORODSTVO.